

Perspectiefnota 2024

In opmaat naar de begroting 2025

Gemeente Heerenveen

Inhoudsopgave

Algemeen	3
Inleiding.....	3
Financiële samenvatting	5
Leeswijzer	6
Financieel kader 2025-2028.....	7
Toelichting autonome ontwikkelingen (O&O posten).....	7
Structurele mutaties	7
Incidentele mutaties	10
Ontwikkeling resultaat.....	10
Verloop van de algemene reserve	11
Ontwikkelingen per programma.....	12
Tabel programma's.....	12
Financiën programma's	12
Ontwikkeling programma's	12
Ontwikkelingen per thema	17
Sociale Leefomgeving	17
Ontwikkelingen.....	17
Financiën	20
Economische Leefomgeving	22
Ontwikkelingen.....	22
Financiën	24
Fysieke Leefomgeving	26
Ontwikkelingen.....	26
Financiën	30
Mensen, Middelen en bestuur.....	35
Ontwikkelingen.....	35
Financiën	37
Bijlage	40
Niet verwerkte aanvragen.....	40
Structurele O&O aanvragen	41
Incidentele O&O aanvragen	43
Overige structurele aanvragen	45
Overige aanvragen incidenteel	51

Algemeen

Inleiding

We presenteren u hierbij de Perspectiefnota 2024. Deze Perspectiefnota 2024 schetst op hoofdlijnen een beleidsperspectief en het financiële beeld voor 2025 en de volgende jaren. Het is de opmaat voor de Themabegroting 2025.

Hoofdlijnenakkoord is de basis

'Daadkrachtig veranderen'. Dat is de titel van het hoofdlijnenakkoord 2022 – 2026 waarin we in tien programma's de ambities voor onze mooie gemeente hebben vastgelegd. Een akkoord waarin we de resultaten niet in detail hebben vastgelegd, maar wel de weg ernaar toe hebben beschreven. Een weg die zich kenmerkt door daadkracht en door samenwerking. En daadkracht en samenwerking is nu belangrijker dan ooit. Want we werken in een omgeving die voortdurend wordt beïnvloed door externe ontwikkelingen zoals de herijking van het gemeentefonds, potentiële rijksbezuinigingen en nieuwe taken. En dit betekent dat we heldere keuzes moeten maken en moeten prioriteren zodat we onze ambities kunnen realiseren en tegelijkertijd een gezond en duurzaam financieel perspectief voor de gemeente Heerenveen realiseren.

Project Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief

Dit is dan ook de reden waarom we al dit jaar zijn gestart met het project 'Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief' (DGFP). Dit project loopt door tot in 2025 en richt zich op het structureel sluitend maken van de begroting vanaf 2025. We belichten in dit project de impact van externe ontwikkelingen, het profiel van de gemeente en de ambities van de raad en het college, evenals het huidige beleid van de gemeente, vanuit diverse perspectieven. Hiervoor zijn elf deelopdrachten geformuleerd. Deze opdrachten resulteren enerzijds in het identificeren van ombuigingsmogelijkheden aan de hand van een vergelijking (benchmark) met andere gemeenten en anderzijds verschaft het inzicht in optimalisatiemogelijkheden van processen en moet het resulteren in adviezen voor het versterken van de (financiële) controlfunctie van de gemeente. Zo willen we een uitgebreid instrument bieden waarmee we samen zorgvuldig kunnen inspelen op veranderende omstandigheden en tijdig kunnen bijsturen door verantwoorde en integrale keuzes te maken.

In deze Perspectiefnota 2024 en dus ook in de Themabegroting 2025 is een aantal uitkomsten vanuit de onderzoeken van het project DGFP verwerkt, zoals:

- Deelproject investeringen
- Deelproject indexatie
- Deelproject SPUK's

In het komende jaar worden de overige deelprojecten uitgewerkt, zodat de voorstellen hieruit kunnen worden verwerkt Perspectiefnota 2025. Zo kan een integrale afweging worden gemaakt en de gemaakte keuzes worden verwerkt in de Themabegroting 2026.

Financiën op orde?

Het jaar 2026 is een bijzonder jaar in deze begroting. Vanaf dat jaar daalt de gemeentefondsuitkering voor gemeenten fors, zonder dat de Rijksoverheid duidelijkheid geeft hoe gemeenten hiermee om kunnen gaan. Het vaststellen van deze Perspectiefnota 2024, maar ook die van 2025, is een belangrijk moment. Door middel van de vaststelling van deze nota's wordt namelijk het (financiële) perspectief voor de komende jaren

bepaald. In de Perspectiefnota 2024 is het gelukt om op de korte termijn een positief resultaat te presenteren. Het risico op het nemen van moeilijk herstelbare beslissingen wordt hiermee verkleind. Bij de Perspectiefnota 2025 verwachten we meer duidelijkheid vanuit het Rijk te hebben en richten we ons op de jaren 2026 en verder. De Meicirculaire van het gemeentefonds is inmiddels bekend. De uitkomsten hiervan worden zo spoedig mogelijk doorgerekend. Dit is nog niet verwerkt in deze Perspectiefnota, maar zal wel worden aangeboden voor de behandeling van de Perspectiefnota gemeenteraad.

Op dit moment is nog onzeker (ook in het licht van het nieuwe coalitieakkoord) of en hoeveel tegemoetkoming vanuit het Rijk het tekort van de gemeenten zal dekken. Bij de Financiële samenvatting is het geraamde verloop van het verwachte (negatieve) resultaat weergegeven. Hier is zichtbaar dat het tekort oploopt naar € 14 miljoen in 2027. Dit betekent dat vanuit het project DGFP wordt gekeken waar en op welke manier ruimte gevonden kan worden binnen de huidige budgetten. Maar dat betekent ook dat er geen ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen en nieuwe ambities.

Mede in dat kader is kritisch gekeken naar de aanvragen die zijn gedaan voor de Perspectiefnota 2024. Alle aanvragen zijn afgewogen, waarbij is gekeken of de aanvragen 'onontkoombaar' of 'onvermijdbaar' zijn. Daarna is bij de overige aanvragen de afweging gemaakt of deze noodzakelijk zijn. De aanvragen die niet zijn overgenomen in de Perspectiefnota 2024, zijn opgenomen in de bijlage zodat ook hier inzicht in wordt gegeven.

Kortom

Het meerjarenperspectief is nu negatief en de financiële toekomst is onzeker. Maar in de loop van de tijd komt meer duidelijkheid. En door het project DGFP hebben we een goed instrument in handen waarmee we kunnen inspelen en kunnen voorsorteren op de financiële ontwikkelingen. Op die manier kunnen we, samen met inwoners, ondernemers en partners, blijven bouwen aan onze mooie gemeente.

Financiële samenvatting

Mede door de mutaties uit deze Perspectiefnota is voornamelijk het geraamde resultaat voor de toekomstige jaren verder verslechterd. Daar waar vanuit de Themabegroting 2024 het jaar 2027 leek uit te komen op een negatief resultaat van bijna € 10 miljoen, is in deze rapportage het resultaat geraamd op € 14 miljoen negatief. Kanttekening hierbij is wel dat de Meicirculaire 2024 van het gemeentefonds nog niet in de cijfers is verwerkt.

De verwerkte mutaties hebben het volgende gevolg op het begrotingsresultaat:

Impact structurele mutaties op het begrotingssaldo	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028*
Geraamd resultaat conform begroting 2024-2027	-996	-8.627	-11.388	-11.388
Actualisatie indexatie	0	-1.694	-2.046	-2.046
Effecten Septembercirculaire 2023	1.898	1.668	3.615	3.615
Geraamd begrotingssaldo na septembercirculaire 2023	902	-8.653	-9.819	-9.819
Raadsbesluiten tm april 2024	65	57	-140	-141
Geraamd begrotingssaldo geactualiseerd	967	-8.596	-9.959	-9.960
<u>Mutaties Perspectiefnota 2024</u>				
Structurele aanvragen O&O	-832	-2.062	-2.107	-2.099
DGFP: deelproject investeringen	50	50	70	78
DGFP: deelproject indexatie	1.696	1.189	-2.115	-2.115
DGFP: deelproject SPUK's	-245	-245	-58	-58
Totaal mutaties	669	-1.068	-4.211	-4.194
Geraamd saldo Perspectiefnota 2024	1.636	-9.664	-14.170	-14.154

* voor het jaar 2028 is nog 2027 als basis genomen. Bij het opstellen van de begroting zullen de specifieke mutaties voor 2028 worden meegenomen, waardoor het beginsaldo kan wijzigen.

Per saldo is het nu geraamde resultaat over 2025 positief, maar worden de resultaten voor 2026 en verder meer negatief dan eerst verwacht. In de rest van deze nota wordt verwezen naar het project Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief (DGFP), waarbij de inzet is om het meerjarige perspectief te verbeteren.

Daarnaast zijn er ook incidentele mutaties die effect hebben op de algemene reserve. De geraamde standen van de algemene reserve zien er als volgt uit:

Impact incidentele mutaties op de algemene reserve	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
Stand algemene reserve per 31-12	42.022	47.185	46.770	43.174
Raadsbesluiten tm april 2024	-5.947			
Jaarrekeningresultaat 2023 (conform voorstel)	18.200			
Geraamd saldo algemene reserve geactualiseerd	54.275	47.185	46.770	43.174
Incidentele O&O aanvragen	-1.509	-338	0	0
Incidentele overige aanvragen	-1.087	0	0	0
Geraamde stand algemene reserve	51.679	46.847	46.770	43.174
Weerstandscapaciteit (jaarrekening 2023)	13.800	13.800	13.800	13.800
Geraamde stand algemene reserve vrij beschikbaar	37.879	33.047	32.970	29.374

Leeswijzer

We starten deze perspectiefnota bij het financieel kader, daarna volgen de ontwikkelingen op de transities/programma's en de thema's. De thema indeling sluit aan op de nieuwe thematische indeling zoals vastgesteld in de financiële verordening in februari 2024.

De programma's van deze perspectiefnota zijn:

- Circulaire transitie: Toonaangevend in de circulaire samenleving
- Woontransitie: Een thuis voor iedereen
- Landschap in balans: Landschap, klimaatadaptatie en biodiversiteit
- Dienstverlenende overheid
- Zorgtransitie: Gezond welzijn vernieuwen
- Sociale transitie: Meedoen aan de samenleving
- Energietransitie: Energie van morgen

De beleidsmatige thema's van deze perspectiefnota zijn:

- Sociale leefomgeving
- Economische leefomgeving
- Fysieke leefomgeving
- Mensen, middelen en bestuur

De opbouw van de toelichting op de thema's en programma's:

Elk thema begint met de kernboodschap en de onderwerpen waar we mee aan de slag gaan. Daarna volgen de ontwikkelingen op deze onderwerpen.

Financieel kader 2025-2028

De financiën van de gemeente Heerenveen staan onder druk. Niet alleen doordat we gekort worden door het Rijk in de Algemene Uitkering, maar ook door de hoogte van de uitgaven in exploitatie en investeringen. Om inzicht te krijgen in waar mogelijkheden zijn om een duurzaam en gezond financieel perspectief te krijgen is een project gestart. Dit project (DGFP) bestaat uit een aantal deelprojecten. De uitkomsten van de meeste deelprojecten worden voor integrale afweging opgenomen in de Perspectiefnota 2025. Maar in deze Perspectiefnota is ook een aantal mutaties opgenomen, namelijk vanuit de deelprojecten indexering, investeringen en de uitwerking van de specifieke uitkeringen (SPUK's).

Het doel van deze Perspectiefnota 2024 is om in ieder geval het jaar 2025 structureel sluitend te krijgen. Dat hebben we gedaan door kritisch te kijken naar de aanvragen die zijn voorgelegd. Daarom is een keuze gemaakt om een deel van de aanvragen zijn niet te verwerken in deze Perspectiefnota en worden ook niet verwerkt in de Themabegroting 2025, aangezien deze niet als onontkoombaar en onvermijdbaar worden gezien. De niet verwerkte aanvragen zijn opgenomen in de bijlage.

Toelichting autonome ontwikkelingen (O&O posten)

Structurele mutaties

Structurele aanvragen Onontkoombaar en Onvermijdbaar

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
Jeugd	-400	-600	-600	-600
WMO	0	-640	-640	-640
Maatschappelijke opvang	-75	-75	-75	-75
Bijdrage Veiligheidsregio	-7	-7	-8	-11
Parkeerdienstverlening	-100	-100	-100	-100
Parkeeropbrengsten	100	100	100	100
Omgevingsplan	-70	-284	-284	-269
Bedienen Poolsbrug	-15	-15	-15	-15
Accountantskosten	-71	-71	-71	-71
IAM Security	0	-166	-166	-166
Bestuursondersteuning	-194	-194	-194	-194
Investering: Rotonde Haskeruitgang	0	0	-21	-24
Investering: Overdracht oevers	0	-2	-14	-39
Investering: Modems Parkeerautomaten	0	-8	-8	-8
Investering: Uitbreiding Spring!	0	0	-11	13
	-832	-2.062	-2.107	-2.099

Toelichting

De verschillende structurele mutaties worden bij de thema's toegelicht.

Naast deze mutaties zijn er ook de mutaties in het kader van het DGFP. Hieronder worden de bedragen van de deelprojecten toegelicht die in deze Perspectiefnota zijn verwerkt.

	Bedragen x € 1.000			
Deelopdracht DGFP	2025	2026	2027	2028
Actualisatie 2e fase investeringsplanning	50	50	70	78
SPUK's	-245	-245	-58	-58
Indexatie	1.696	1.189	-2.115	-2.115
Totaal resultaat deelopdrachten	1.501	994	-2.103	-2.095

Investerings 2e fase

In februari 2024 heeft u ingestemd met de uitkomsten van het deelproject actualisatie 1e fase investeringsplanning. In deze perspectiefnota 2024 zijn de uitkomsten van de deelopdracht 2e fase investeringen verwerkt. Het gaat hier om investeringen die zonder impact gestopt kunnen worden. Daarnaast zijn er investeringen bestempeld als onderzoeksrichting. Het gaat hierbij om investeringen die impact op maatschappelijke doelen en/of waarvan de afweging niet of moeilijk zijn terug te draaien als u besluit deze te stoppen. Om die reden leggen wij dit ter integrale afweging bij de Perspectiefnota 2025 aan u voor. Investeringsplanningen waarover u recent een besluit heeft genomen en investeringen die noodzakelijk zijn voor een duurzaam gezond financieel perspectief zijn ongewijzigd in de investeringsplanning verwerkt. In de bijlage van de perspectiefnota is per investeringskrediet een toelichting opgenomen en lichten wij de keuzes verder toe.

SPUK's

Een van de opdrachten binnen het project DGFP betreft het onderzoeken van de inzet van SPUK's en hiermee invulling te geven aan de reeds verwerkte taakstelling zoals deze door u bij het MJP2 in 2023 is vastgesteld en verwerkt in de begroting 2024. In lijn met het plan van aanpak van het project DGFP is in de uitwerking van deze deelopdracht in eerste instantie gekeken naar voorstellen zonder grote maatschappelijke impact op de door u gestelde doelen. Hiermee kan deels invulling worden gegeven aan de opgenomen taakstelling. Voornaamste oorzaken hiervoor zijn dat we niet kunnen voldoen aan de 'eisen' van de desbetreffende SPUK en/of dat er geen bestaande structurele budgetten in de begroting zijn toe te rekenen waardoor er budgettair geen voordeel ontstaat op het begrotingssaldo. Om invulling aan het restant van de taakstelling te geven zijn mogelijk keuzes nodig die maatschappelijke impact hebben of tot een aanpassing van de doelen leidt. Zoals in het plan van aanpak van het project DGFP is beschreven leggen wij dit aan u voor bij de Perspectiefnota 2025. De uitwerking van deze 1e fase zorgt voor de invulling van een groot deel van de taakstelling. Het deel van de taakstelling wat nog niet is ingevuld is in deze perspectiefnota zichtbaar gemaakt. Belangrijk hierbij op te merken is dat de uitwerking van deze deelopdracht nog met de provinciaal toezichthouder wordt besproken voordat wij de invulling van deze taakstelling als definitief in de begroting 2025 kunnen verwerken.

Indexatie

Als gevolg van de wijzigingen die het Rijk doorvoert in de algemene uitkering zijn wij ook genoodzaakt de huidige systematiek van indexeren opnieuw te beoordelen. Daarnaast is het financieel niet langer houdbaar om het gros van onze budgetten te indexeren. Wij kiezen ervoor om uitsluitend budgetten te indexeren waarvan de bijstel mogelijkheden zeer beperkt zijn en waardoor prijsstijgingen niet zelf zijn op te vangen. Daarnaast vinden wij het in het kader van een duurzaam gezond financieel perspectief passend om onze kapitaalgoederen in de vorm van vastgoed en software en hardware/infra ICT te blijven indexeren. Ook lonen en subsidies blijven wij indexeren.

In afwijking van voorgaande jaren kiezen we ervoor om in de begroting uitsluitend rekening te houden met indexatie voor het komende begrotingsjaar. Het meerjarig opnemen van indexatie gebeurt in Heerenveen al sinds jaar en dag en was er geen reden om hiervan af te wijken. De inflatieontwikkeling was immers vrij stabiel en kende geen grote uitschieters. In de afgelopen jaren hebben we het tegenovergestelde meegemaakt. Waar we de inflatie in 2022 nog fors zagen oplopen zien we deze inmiddels weer licht afnemen. Het niet langer meerjarig rammen van de indexatie betekent dat ook de raming van de algemene uitkering anders wordt berekend en de al aanwezige dekking voor de indexatie in onze eigen begroting vrijvalt.

Deze geactualiseerde indexatiesystematiek levert voor 2025 en 2026 een structureel voordeel op. Voor 2027 en 2028 betekent het een verdere verslechtering van het begrotingssaldo. Dit komt doordat voor die jaren nog geen rekening was gehouden met indexatie. Dit is ook in de begroting 2024 toegelicht. Ook hebben wij als onderzoeksrichting besloten de indexering van onze eigen inkomsten, bijvoorbeeld OZB, opnieuw tegen het licht te houden en de uitkomsten hiervan bij de Perspectiefnota 2025 in de vorm van een ombuigingsvoorstel voor te leggen.

Incidentele mutaties

Incidentele aanvragen Onontkoombaar en Onvermijdbaar

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
1e Inrichting 3 scholen	-98			
Omgevingsvisie	-40	-80	P.M.	
Bedienen Poolsbrug	-120			
Baggeren watergangen uitgaven	-1050			
Baggeren watergangen inkomsten	375			
Nieuw Financieel systeem	-541	-138		
Facilitair medewerker	-35			
Verkiezingen		-120		
	-1.509	-338	0	0

Incidentele aanvragen Overig

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
Museum Belvédère	-50			
Evenementenbureau en regiomarketing	-150			
Financiering Europapact Fryslân	-52			
Omgevingsplan	-49			
Lelylijn	-50			
Beleid biodiversiteit	-175			
Beleid- en uitvoeringsplan klimaatadaptatie	-100			
Beleidsadviseur wonen	-136			
Gebiedsperspectief Oranjewoud	-50			
Bestuursovereenkomst De Fryske Marren	-75			
Uitbreiding formatie O&C	-200			
	-1.087			

Toelichting

De verschillende incidentele mutaties worden bij de thema's toegelicht.

Ontwikkeling resultaat

Impact structurele mutaties op het begrotingssaldo	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028*
Geraamd resultaat conform begroting 2024-2027	-996	-8.627	-11.388	-11.388
Actualisatie indexatie	0	-1.694	-2.046	-2.046
Effecten Septembercirculaire 2023	1.898	1.668	3.615	3.615
Geraamd begrotingssaldo na septembercirculaire 2023	902	-8.653	-9.819	-9.819
Raadsbesluiten tm april 2024	65	57	-140	-141
Geraamd begrotingssaldo geactualiseerd	967	-8.596	-9.959	-9.960
<u>Mutaties Perspectiefnota 2024</u>				
Structurele aanvragen O&O	-832	-2.062	-2.107	-2.099
DGFP: deelproject investeringen	50	50	70	78
DGFP: deelproject indexatie	1.696	1.189	-2.115	-2.115
DGFP: deelproject SPUK's	-245	-245	-58	-58
Totaal mutaties	669	-1.068	-4.211	-4.194
Geraamd saldo Perspectiefnota 2024	1.636	-9.664	-14.170	-14.154

Verloop van de algemene reserve

	Bedragen x € 1.000			
Impact incidentele mutaties op de algemene reserve	2025	2026	2027	2028
Stand algemene reserve per 31-12	42.022	47.185	46.770	43.174
Raadsbesluiten tm april 2024	-5.947			
Jaarrekeningresultaat 2023 (conform voorstel)	18.200			
Geraamd saldo algemene reserve geactualiseerd	54.275	47.185	46.770	43.174
Incidentele O&O aanvragen	-1.509	-338	0	0
Incidentele overige aanvragen	-1.087	0	0	0
Geraamde stand algemene reserve	51.679	46.847	46.770	43.174
Weerstandscapaciteit (jaarrekening 2023)	13.800	13.800	13.800	13.800
Geraamde stand algemene reserve vrij beschikbaar	37.879	33.047	32.970	29.374

Ontwikkelingen per programma

Tabel programma's

Thema's	Programma's/ transitie
Sociale Leefomgeving	Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie) Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie) Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Dienstverlenende overheid Cultuur
Economische leefomgeving	Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid Bestaanszekerheid
Fysieke Leefomgeving	Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Landschap in balans Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid
Mensen, middelen en bestuur	Dienstverlenende overheid

Financiën programma's

	(bedragen x € 1.000)			
Structurele mutaties	2024	2025	2026	2027
Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie)	-122	-122	-122	-122
Een thuis voor iedereen (woontransitie)	-150	-150	-150	-150
Landschap, klimaatadaptatie en biodiversiteit	-349	-349	-349	-349
Dienstverlenende overheid	-95	-95	-95	-95
Bestaanszekerheid	-900	-900	-900	-900
Cultuur		-125	-250	-250
Totaal	-1.616	-1.741	-1.866	-1.866

	(bedragen x € 1.000)			
Incidentele mutaties	2024	2025	2026	2027
Transities algemeen	-500	-500		
Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie)	-465	-265		
Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie)	-220	-6		
Een thuis voor iedereen (woontransitie)	-200			
Landschap, klimaatadaptatie en biodiversiteit	-444	-244		
Energie van morgen (energietransitie)	-121	-121		
Dienstverlenende overheid	-446	-246		
Bestaanszekerheid	-160			
Totaal	-2.556	-1.382		

Dit overzicht is voor het inzicht in de beschikbare bedragen.

Ontwikkeling programma's

Programma 'Gezond welzijn vernieuwen'

Ingrijpende veranderingen zijn nodig

Focus, efficiëntie, samenhang en versobering zijn de kernwoorden voor de programmastrategie 'Gezond welzijn vernieuwen'. Ingrijpende veranderingen zijn nodig om de ondersteuning de komende jaren overeind en betaalbaar te houden binnen de Wmo. Willen we ondersteuning kunnen blijven bieden dan moet dat anders.

Er is nog veel onzekerheid

Hoe de toekomst eruit ziet is onzeker. In hoeverre worden we gecompenseerd door het Rijk? Komt er weer een inkomensafhankelijke bijdrage? Zijn er voldoende mantelzorgers beschikbaar en vrijwilligers? En lukt het ons om de beweging van zorg naar gezondheid en preventie te maken en tegelijkertijd minder individuele inzet en meer collectieve oplossingen te realiseren voor onze inwoners. Is de samenleving daar klaar voor? Kunnen zorgaanbieders het aan?

Oplossingen in de wijken en dorpen

Binnen het programma werken we in brede zin aan oplossingen in de wijken en dorpen om zo professionele zorg terug te dringen. Dit doen we door inzet vrijwilligers (ook wel freonskippers genoemd) en het organiseren van voorliggende daginvullingen in plaats van dagbesteding met indicatie. We wegen onze inzet versus uitgaven continue af op basis van de programmadoelen en maken slimme verbindingen. We monitoren wat deze inspanningen opleveren, zowel kwalitatief als kwantitatief.

Aanpak is in lijn met de begroting, maar er zijn (financiële) uitdagingen

In lijn met de aanpak in de begroting 2024 zetten we onze programmakoers voor 2024 en 2025 onverminderd voort. Hiermee leggen we een fundament voor de jaren daarna. Het programma met al haar inspanningen is de kapstok. En ook de taakstelling Wmo vanaf 2026 is onderdeel van het programma.

Programma 'Meedoen aan de samenleving'

We staan samen voor de uitdaging om te voorkomen dat kinderen en jongeren vastlopen. Voor een brede aanpak is een goede verbinding met andere beleidsthema's essentieel. Daarom hebben we ervoor gekozen om programmatisch met elkaar te werken vanuit het programma de sociale transitie (in het hoofdlijnenakkoord omschreven als 'Meedoen aan de samenleving'). We starten deze transitie met de jeugd en hun gezinnen.

Eerst een visie

De gemeente Heerenveen is bezig met het opstellen van een visie op opvoeden en opgroeien. De visie zal ons helpen om de komende jaren koers te houden en zal leidend zijn in het maken van afwegingen in een complex landschap dat aan veranderingen onderhevig is. Er zijn verschillende knelpunten te benoemen binnen het jeugd(hulp)stelsel. Daarnaast zien we een toename in jeugdhulpgebruik. Er ligt een opgave voor ons als samenleving om de omstandigheden te verbeteren waarin kinderen en jeugdigen opgroeien.

Ontwikkelingen door nieuwe inkoop per 1 januari 2024

Voor specialistische jeugdhulp is op 1 januari 2024 de nieuwe inkoop van start gegaan. Binnen deze nieuwe inkoop wordt, in lijn met de hervormingsagenda jeugd, gezorgd dat jeugdhulp beschikbaar is voor jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties. Dit betekent dat er scherpe keuzes gemaakt gaan worden wie in aanmerking komt voor professionele jeugdhulp. Hierdoor leidt straks niet elke hulpvraag tot een verwijzing naar jeugdhulp. Het idee is dat jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroevragen op een laagdrempelige manier terecht kunnen bij andere voorzieningen in de buurt. Momenteel zijn de voorliggende voorzieningen in onze gemeente een aandachtspunt. Hierdoor is het risico dat problemen van jeugdigen door gebrek aan tijdige hulp, groter worden waardoor jeugdigen en ouders uiteindelijk weer terecht komen bij de specialistische jeugdhulp. Ongeveer 70% van de verwijzingen loopt via externe verwijzers, zoals huisartsen, jeugdartsen en gecertificeerde instellingen. Deze ontwikkeling staat haaks op de ambitie die het programma van de sociale transitie beoogd.

Programma 'Een thuis voor iedereen'

Sneller, integraler, publieke waarde. Meer regie bij de overheid, volkshuisvesting. Dat is de kern van de transitie ten grondslag aan het programma 'Een thuis voor iedereen'. Wij willen dat huidige en toekomstige inwoners (o.a. van elders) een 'thuis' vinden en fijn wonen op een plek die passend is bij zijn/haar behoefte. We willen vitale dorpen en wijken die brede welvaart versterken en duurzaam zijn. Als gemeente Heerenveen nemen we hiervoor toekomstgericht een sturende, regisserende rol in het ruimtelijke en sociale domein in.

Door middel van een programmatische aanpak wordt gewerkt aan verschillende doelen. Deze doelen vloeien voort uit de door de gemeenteraad vastgestelde Woonvisie. Dit doen we in samenwerking met partners (zoals de woningcorporaties), marktpartijen en overheden (zoals de provincie, gemeenten in Zuidoost Fryslân en F4-gemeenten). Er zijn veel ontwikkelingen waarbij een aantal bij het thema beschreven is. Er zijn veel werkzaamheden, veel meer dan de ambtelijke organisatie op dit moment tegelijk kan uitvoeren. Daarom kijken we naar welke werkzaamheden er zijn, welke de grootste bijdrage leveren en zoeken we naar een balans tussen wat moet en wat kan. Op zo'n manier wordt er gewerkt aan wat de meeste impact heeft op een thuis voor iedereen. Er wordt elk halfjaar opnieuw geprioriteerd, vanuit het besef dat een transitie meerdere jaren aandacht vraagt.

Programma Energie van morgen

We werken aan duurzame energiebronnen die fossiele energie vervangen voor verwarming van gebouwen, voor mobiliteit en bij bedrijven. Daarvoor is opwek van duurzame energie en een decentraal energienetwerk nodig. Als gemeente dragen we bij aan het samenspel tussen eindgebruikers, (technische) marktontwikkelingen en kennisontwikkeling, regelgeving en andere overheden.

Vanuit het programma 'Energie van Morgen' werken we aan klimaatdoelen voor 2050 en daarvan afgeleide doelen voor 2030. Dankzij de programmatische aanpak kunnen we als gemeente flexibel meebewegen met en bijdragen aan de ontwikkelingen van die transitie.

Er zijn op dit moment twee opgaven in beeld die op de middellange termijn mogelijk uitzonderlijke inzet vragen van de gemeente:

1. Naar een publiek energiebedrijf

De afgelopen jaren zien we een verschuiving van commerciële projectontwikkeling naar een meer publiek zeggenschap. Het is belangrijk dat we lokaal draagvlak en eigendom mogelijk maken. Rijkswetten en regels ondersteunen dat. Zo hebben we in het Klimaatakkoord afgesproken dat 51% van zonneparken in lokaal eigendom is. En de Wet Collectieve Warmte regelt dat een publieke partij een meerderheidsaandeel moet hebben in een warmtebedrijf wanneer er warmtenetten worden gerealiseerd. In 2024 verkennen we welke rol we als gemeente moeten, willen en kunnen nemen in een 'energiebedrijf' en hoe we hierin willen en kunnen samenwerken met andere publieke en maatschappelijke organisaties (o.a. provincie, andere gemeenten, OVEF, Alliander). Hierbij betrekken we ook energie-inkoop voor de gemeentelijke organisatie, energieopslag en duurzame mobiliteit (laadinfrastructuur). We kunnen nu nog niet overzien welke richting dit op gaat en welke toekomstige inzet (geld en menskracht) dit van ons als gemeente gaat vragen.

2. Nieuwe hoogspanningsverbinding

TenneT gaat een nieuwe hoogspanningsleiding tussen Ens en Vierverlaten realiseren die zeer waarschijnlijk langs Heerenveen komt. Deze 380kV-verbinding versterkt het landelijke elektriciteitsnet en maakt daarmee verduurzaming (veelal door elektrificatie) mogelijk.

In 2024 onderzoekt TenneT samen met o.a. gemeente Heerenveen tracés. Dit kan (grote) gevolgen hebben voor de ruimtelijke inrichting, en inzet vanuit onze organisatie.

Programma 'Toonaangevend in de Circulaire Samenleving'

Wij zetten ons in voor een wereld zonder verspilling van waardevolle producten en schaarse grondstoffen. Een wereld waarin alles dat we maken, (in)kopen of gebruiken een blijvende functie houdt als product of grondstof. Een wereld waarin producten van nu, grondstoffen voor later zijn. De schaarste aan grondstoffen en onze wens voor een leefbare toekomst voor iedereen maakt onze inspanning hierop noodzakelijk.

Leren en veranderen

Dit vraagt veel van onze samenleving. We moeten nog veel leren om de verandering te kunnen maken naar consuminderen, andere verdienmodellen, anders ontwerpen en verwerken van stromen, meer samenwerken en anders inkopen als gemeente.

Circulair werken

We informeren en inspireren ambtenaren om circulair te werken, zodat er van 25% circulair inkopen in 2025 toegewerkt wordt naar 100% circulair inkopen in 2035. Dit betekent niet alleen anders werken maar ook op een andere manier besluiten nemen waarbij bijvoorbeeld zoals milieu impact of CO2 beprijzing wordt meegenomen in de afweging.

Gedragverandering inwoners

Inwoners produceren geen afval meer en hebben minder bezit, door hergebruik en deelinitiatieven. We werken aan een gedragsverandering voor zover we er invloed op hebben. Daarom blijven we werken aan een circulair ambachtscentrum, kennisdeling, inspiratie en stimulerende acties zoals de 'bofkontjesregeling'.

Samenwerking organisaties

Bedrijven ondernemen circulair met nieuwe circulaire verdienmodellen en werken samen in de keten om kringlopen te sluiten. We dragen als gemeente bij aan een innovatief ecosysteem die helpt bedrijven dit te bereiken. Samenwerking is daarin essentieel. We denken mee in het vestigen op de juiste locatie, we verbinden bedrijven waar we kansen zien, zodat kringlopen gesloten kunnen worden, we informeren en lobbyen voor de juiste financiering en wet- en regelgeving. De circulaire transitie gaat vragen om een ander ruimtebeslag. Welke rol kunnen en willen we hierin nemen? Bijvoorbeeld bij hergebruik van materialen moet er tijdelijk een opslaglocatie aanwezig zijn.

Programma 'Landschap in Balans'

Ons klimaat verandert. Het wordt warmer, natter en droger. Hittegolven en heftige buien worden het nieuwe normaal en we krijgen vaker te maken met (langdurige) perioden van droogte. Dat is een bedreiging voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers en voor hun gezondheid en bezittingen. Dit betekent dat we ons moeten aanpassen aan een nieuw klimaat (klimaatadaptatie). Het betekent ook dat we dit nieuwe normaal moeten accepteren en dat enige overlast door deze veranderingen onvermijdelijk is. Schade kunnen we voorkomen, maar vraagt veel aanpassingen van de omgeving en hoge investeringen. Een klimaatrobuuste inrichting om voorbereid te zijn en schade zoveel mogelijk te voorkomen vraagt om een grote investering (tot twintig miljoen), waarbij verstandig werken (werk met werk maken en 'geen spijt maatregelen') en de beperking van onze middelen een decennia durende aanpak veroorzaken. Deze bestuursperiode maken we daarmee een start. We doen dit met het beleidsplan klimaatadaptatie en het hieraan gekoppelde uitvoeringsplan. Beide producten worden in 2024, voor de begroting, ter vaststelling voorgelegd.

De biodiversiteit – ecosysteemdiversiteit, soortendiversiteit en genetische diversiteit – is de afgelopen decennia fors afgenomen. De leefomgeving van planten en dieren is minder geworden, minder voedsel, veiligheid, ruimte voor voortplanting en verbinding, en minder variatie. Als gemeente maken we bij ons eigen beheer en onderhoud al lange tijd ecologische keuzes, maar we willen meer impact maken. De soortenrijkdom zal ook deze bestuursperiode blijven afnemen, maar we maken een start voor een steviger aanpak – vastgelegd in het groenstructuurprogramma.

Dienstverlenende overheid

Onze ambitie vanuit het programma dienstverlenende overheid 2024-2026 luidt als volgt: stap voor stap verbeteren we onze dienstverlening. We brengen het fundament meer op orde. Waarbij we de vragen en behoeften vanuit de inwoners, ondernemers en samenleving voortdurend centraal houden. We laten de organisatiekoers landen in onze organisatie en handelen hier naar.

We werken vanuit de leidende principes die door de raad zijn vastgesteld: betrouwbaar, toegankelijk, eenvoudig en eenduidig en met behoud van de menselijke maat. En we gaan werken vanuit beloftes die we kunnen waarmaken. We zoeken daarbij naar een balans tussen ambitie en realisme. Passend bij de beschikbare middelen.

We werken aan de doelen: vraaggericht, procesgericht en samenhangender, meer digitaal en met meer participatie om invulling te geven aan de leidende principes van de raad.

Aan het einde van deze periode zullen wij uw raad opnieuw de ambities laten vaststellen op het gebied van dienstverlening.

Ontwikkelingen per thema

Sociale Leefomgeving

Us Mienskip

Input vanuit de raadsagenda

- Bestaanszekerheid van inwoners
- Cultuur

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Samen werken aan welzijn
- Geven om gezondheid en zorg
- Een sterke sociale samenhang
- Verbinding zoeken in vrije tijd
- Een veilige gemeente

De handen ineen voor een sterker sociaal netwerk

De mate van sociale samenhang maakt een samenleving sterker. Een sociaal netwerk, het verenigingsleven, de nabijheid van fijne burens, vrienden of familie; het draagt allemaal bij aan dat wat voor mensen belangrijk is. Dit geldt zowel voor ieders welzijn en gezondheid als voor hun behoefte aan kwaliteit van zorg, kansgelijkheid en veiligheid. In tijden van financiële schaarste en krapte op de arbeidsmarkt moeten we als gemeente nog meer dan anders een beroep doen op dit sociale netwerk. We hebben als overheid simpelweg niet de middelen om in alle behoeften te voorzien.

We gaan aan de slag met:

- Betaalbare en beschikbare zorg
- Positieve gezondheid en een sterk sociaal netwerk
- Sport en Cultuur
- Gelijkwaardigheid

Ontwikkelingen

Betalbare en beschikbare zorg en ondersteuning

We staan met elkaar voor grote uitdagingen om te voorkomen dat onze inwoners met een zorg- en ondersteuningsbehoefte vastlopen. Deze (inhoudelijke en financiële) uitdagingen hebben we eerder al onderkend voor de Wmo. We zien deze uitdagingen nu ook binnen onze jeugdzorg.

Feit is dat het nu nog onzeker is hoe de toekomst er inhoudelijk en financieel gezien uit gaat zien. Worden we door het Rijk genoeg gecompenseerd ten opzichte van de toenemende vergrijzing en zorgvraag jeugd? En worden we genoeg gecompenseerd op het gebied van de voortdurende tariefstijgingen en indexeringen? Komt er weer een inkomensafhankelijke bijdrage voor de Wmo? Blijft onze invloed om te sturen op externe verwijzingen (ongeveer 70%) voor specialistische jeugdhulp zo beperkt?

Vragen waarop we nog geen antwoord hebben. Dit terwijl de hulp en ondersteuning aan

ouderen (Wmo) en jongeren (jeugdzorg) beschikbaar en betaalbaar moet blijven. Er moet iets veranderen om überhaupt zorg en ondersteuning te kunnen blijven bieden. De programma's 'Gezond welzijn vernieuwen' en 'Meedoen aan de samenleving' zijn leidend om deze opgaven en uitdagingen op te pakken.

Sport en cultuur

Het culturele veld is volop in ontwikkeling. De verhuizing van onze Mienskijsbibliotheek Mar en Fean is meegenomen in de herontwikkeling van het ABC complex. Over de ambities en dromen van de culturele partners in en rond de Heerenveens School bent u in de informatiesessie van 15 april jl. geïnformeerd. De plannen voor dit cultuurkwartier vallen mooi samen met de centrumplannen. Door meer groen en vermaak bieden we een prettiger en vitalere omgeving wat uitnodigt om langer en vaker in het centrum te verblijven. De afspraak is gemaakt om in het laatste kwartaal van dit jaar de financiële haalbaarheid van de businesscase cultuurkwartier te presenteren. Op basis hiervan geeft de raad richting aan dit proces.

Gemeentelijk Sportcentrum en ijshockeyhal

In de eerste helft van 2025 worden voorstellen voorgelegd over de toekomst van de gemeentelijke ijshockeyhal en het gemeentelijk sportcentrum (zwembad en sporthallen). Beide voorstellen zijn vervolgens onderdeel van de integrale afweging bij de perspectiefnota 2025.

Huur Gemeentelijk Sportcentrum

Op 31 mei 2026 loopt het contract af van de huur van het Gemeentelijk Sportcentrum met Sportstad. Het Sportcentrum bestaat uit zwembaden, sporthallen, de dojo en de Epke Zonderland Sporthal.

De huidige overeenkomst tussen het Sportcentrum en Sportstad gaat uit van een budgettair neutrale exploitatie van het Sportcentrum. Maar het Sportcentrum, met name het zwembad is niet budgettair neutraal te exploiteren; er is sprake van een onrendabele top. De afgelopen jaren is deze onrendabele top opgevangen binnen Sportstad. Vanaf 2006 hebben wij als gemeente niet financieel bijgedragen aan het exploitatietekort en evenmin aan vervangingsinvesteringen en groot onderhoud van ons eigendom. Door gewijzigde omstandigheden kan Sportstad deze tekorten niet meer opvangen. Sportstad heeft aangegeven dat zij het Sportcentrum kan exploiteren voor een kostendekkend tarief. Dit tarief bestaat uit het exploitatietekort én kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Tot 1 juni 2026, de looptijd van het huidige contract, zal Sportstad de noodzakelijke kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen voor zijn rekening nemen. Dit betreft maatregelen die voor 15 jaar gelden. Mocht de gemeente overgaan tot sluiting zullen deze kosten mee moeten worden genomen in de compensatie van gevolgschade.

Sluiten kost ook geld

Ook aan sluiting en eventueel sloop zijn kosten verbonden. De boekwaarde van het zwembad zal ineens moeten worden afgeboekt en er zal een reorganisatievoorziening moeten worden getroffen. Ook zal gevolgschade kunnen ontstaan zoals contractschade. En zullen er kosten zijn voor sluiting en eventuele sloop. Deze kosten zullen ten laste komen van onze deelneming in Sportstad.

IJshockeyhal

Ook voor de ijshockeyhal komt een voorstel in de Perspectiefnota 2025. De huidige ijshockeyhal kan nog gebruikt worden tot en met april 2028. Een afweging bij de Perspectiefnota 2025 is de uiterste datum om in 2028 renovatie of vernieuwbouw te realiseren. Dit betekent wel, dat wij bepaalde besluiten/processen gelijktijdig moeten laten lopen en in juli 2025 meteen een voorbereidingskrediet nodig zal zijn.

Risico van het doorschuiven van de planning is dat er vertragingen tijdens het proces optreden (bijvoorbeeld rond vergunningen, (aanvullende) besluitvorming, bouw, etc.). Ter voorbereiding op de integrale afweging in de Perspectiefnota 2025 worden separate voorstellen aan de raad aangeboden in het eerste kwartaal van 2025.

Vervolg gemeentelijk sportcentrum en IJshockeyhal

Voor het Sportcentrum/zwembad zijn de volgende drie opties (aan alle opties zijn kosten verbonden):

- Voortzetting van de huidige zwembadvoorziening;
- Een minimale zwembadvoorziening;
- Sluiten van zwembadvoorziening.

Voor de ijshockeyhal zijnde volgende drie opties (aan alle opties zijn kosten verbonden):

- Renovatie;
- Vernieuwbouw;
- Sluiting.

De komende tijd wordt gebruikt om te bekijken of er nog andere creatieve mogelijkheden zijn.

Financiën

	Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	2025	2026	2027	2028
<u>Structurele aanvragen O&O</u>				
Jeugd	-400	-600	-600	-600
WMO	0	-640	-640	-640
Maatschappelijke opvang	-75	-75	-75	-75
Bijdrage Veiligheidsregio	-7	-7	-8	-11
<u>Incidentele aanvragen O&O</u>				
<u>Incidentele aanvragen overig</u>				
Museum Belvédère	-50	0	0	0
	-532	-1.322	-1.323	-1.326

Jeugd

De kosten voor het taakveld jeugd gaan de komende jaren oplopen. Er is een aantal ontwikkelingen die ervoor zorgen dat de kosten de komende jaren gaan stijgen. Dit gaat financiële impact hebben, maar het is voor sommige posten lastig om te voorspellen hoe groot deze impact precies gaat zijn.

Het stijgen van de kosten heeft verschillende oorzaken/verklaringen:

1. Leerlingenvervoer: uitgangspunt is dat het aantal te vervoeren leerlingen gelijk blijft. Wel zien we een stijging van het kilometertarief door stijgende brandstofkosten en personeelskosten. In 2024 gaat een nieuwe aanbesteding plaatsvinden waarbij één van de voorwaarden is om duurzaam (elektrisch) te vervoeren. Dit brengt meerkosten met zich mee.
2. Indexaties bij jeugdhulp die hoger uitvallen dan begroot, zoals op het onderdeel wonen.
3. In oktober 2023 is er een akkoord bereikt over een landelijk tarief voor gecertificeerde instellingen (GI's) in de jeugdbeschermingsketen. Voor de jaren daarna, en in dit geval 2025, wordt een kostenstijging verwacht.
4. Door de stijging van de PGB uurtarieven (basistarieven voor netwerkzorg conform jurisprudentie) voor begeleiding zullen ook de uitgaven stijgen. De prognose is een stijging vanaf 2024. We verwachten ook voor de aankomende jaren een stijging. Want aangezien het tarief nu gekoppeld is aan de CAO-Verplegenden & Verzorgenden liggen nieuwe indexaties voor de hand.
5. Voor specialistische jeugdhulp is het lastig om een prognose te maken. Per 1 januari 2024 zijn de nieuwe inkoopcontracten van Sociaal Domein Fryslân (SDF) operationeel geworden. Hierbij zijn er nieuwe tarieven voor de inkoop van (specialistische) jeugdhulp provinciaal vastgesteld. De afsluitingseffecten van trajecten onder de oude contracten en de start van de nieuwe inkoop hebben gevolgen voor de jeugdhulpbudgetten. Daarnaast zijn er verschillende indexaties doorgevoerd. Dit leidt tot meer uitgaven.
6. Het aantal contractpartijen bij SDF is teruggebracht. Dit kan er toe leiden dat meer mensen kiezen voor PGB.

7. Bezuinigingen aan de kant van de preventie en de versoering van de voorliggende voorzieningen kan zorgen voor meer druk óp en gebruik ván specialistische jeugdhulp voorzieningen.

WMO

De uitgaven in de Wmo stijgen. Er is meer gebruik door onder andere (dubbele) vergrijzing en inwoners die langer thuis wonen. Kosten als brandstof, materialen (voor hulpmiddelen, vervoer en woningaanpassingen) stijgen mee. De afgelopen jaren hebben onder andere enorme loonstijgingen in de zorg- en ondersteuningssector gezorgd voor hogere tarieven.

Als gevolg hiervan hebben we in 2023 dan ook te maken gehad met een hogere indexatie dan vooraf in de begroting was opgenomen. De cliëntgroei daarentegen is niet substantieel toegenomen en heeft daardoor een enigszins positieve doorrekening voor de aankomende jaren. Door middel van het programma 'Gezond welzijn vernieuwen' wordt gestuurd op stabilisatie van de uitgaven, gebruik en cliëntgroei. Indexatie daarentegen is een wettelijke verplichting.

We passen reële indexatie toe op de jaarschijf 2024 en trekken dit de aankomende jaren door. Vanaf 2025 en de jaren daarna houden we vast aan de indexatiepercentages zoals deze nu in de begroting zijn opgenomen. Hiermee voldoen we naar verwachting aan de minimale wettelijke verplichting.

Gelet op de stabilisatie van de cliëntgroei over 2023, hanteren we 0% cliëntgroei de aankomende jaren. Dit in plaats van de eerder gestelde 3%. Door de cliëntgroei niet mee te nemen, geven we een eerste invulling aan de taakstelling vanaf 2026. Het Rijk kijkt tevens naar een andere wijze van bekostiging voor de WMO. Welke impact dit heeft op de financiële positie van de gemeente is op dit moment nog niet bekend

Maatschappelijke opvang

Maatschappelijke opvang, OGGZ & Verslavingszorg zijn wettelijke taken. In Fries verband, samen met SDF, zijn hierover afspraken gemaakt. Een van de afspraken is dat bij tekorten of overschotten deze over de gemeenten worden verdeeld. Totaal, Fryslân breed, is ingaande 2024 nog € 950.000 nodig. Voor Heerenveen gaat dit om structureel € 75.000 per jaar die in deze nota is verwerkt.

Bijdrage Veiligheidsregio

Op 29 februari is de kaderbrief van de Veiligheidsregio behandeld in de gemeenteraad (Z.23.418439/d.23.1717713). De bijdrage stijgt door indexatie. De Veiligheidsregio voert wettelijke taken uit op het gebied van gezondheidszorg.

Museum Belvédère

Museum Belvédère is de afgelopen 20 jaar uitgegroeid tot een belangrijk museaal podium voor Noord-Nederlandse moderne en eigentijdse kunst. Het is cultureel gezien een vaste waarde voor Fryslân, het Noorden en heel Nederland. Het koestert zijn bijzondere profiel midden in het mooie natuurlandschap. De tijd is wel gekomen om noodzakelijke faciliteiten en aanpassingen door te voeren om daarmee ook de komende decennia de gewenste kwaliteit te leveren en bezoekers meer comfort te bieden. Hiervoor is een bedrag van € 50.000 opgenomen in deze Perspectiefnota. Met deze bijdrage kan het museum ook proberen andere provinciale en (inter)nationale fondsen te verwerven.

Economische Leefomgeving

Us Ekonomy

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Economische eensgezindheid
- Vitaal werken, genoeg verdienen

Werken aan een duurzaam economisch systeem

We willen ondernemers een aantrekkelijk vestigingsklimaat bieden met goede voorzieningen voor werknemers en voldoende arbeidskrachten. We geven recreatie en toerisme de ruimte om verder te groeien. En we willen dat iedereen kan bijdragen aan de circulaire economie. Bij de keuzes die we maken, verliezen we de balans tussen mens, leefomgeving en economie niet uit het oog. Want het doel is een economisch gezonde toekomst, waarin een kansrijk leven mogelijk is voor iedereen.

We gaan aan de slag met:

- Een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat
- De handen ineen met bedrijfsleven en onderwijs
- Aandacht voor mobiliteit
- Banenmotor van Fryslân
- Bestaanszekerheid
- Recreatie en toerisme

Ontwikkelingen

Duurzame economische ontwikkeling

Ook in 2025 werken we aan een verantwoorde en slimme groei van de economie, die bijdraagt aan onze brede welvaart en de maatschappelijke transities. Dat betekent dat we onder meer aan de slag gaan met:

- Verduurzamen en energietransitie bij bedrijven en op bedrijventerreinen.
 - Ongeveer 80% van het energiegebruik in de gemeente wordt veroorzaakt door bedrijven. De energietransitie bij bedrijven is dus van groot belang, maar de netcongestie speelt ons parten. Bedrijven moeten met elkaar op zoek naar oplossingen. Wij stimuleren dit. Dit blijft ook in 2025 een belangrijk focuspunt. Duurzaam opwekken van energie vraagt, net zoals andere transities (zoals bijvoorbeeld de circulaire economie) en ontwikkelingen, (schaarse) ruimte wat zorgvuldige afwegingen vraagt.
- Meer samenhang in en regie op regiomarketing en profilering
 - Wie we zijn en waar we naar toe willen is van belang voor onze identiteit en focus. Om onze gezamenlijke merkidentiteit te kunnen benutten is meer regie nodig en mogelijk ook keuzes. De regie moet worden vormgegeven door een stevige regiomarketingorganisatie. De ontwikkeling hiervan en de te maken keuze vergen aandacht.
- Intensiveren en professionaliseren Leeuwarden, Súdwest Fryslân, Smallingerland en Heerenveen (F4) en samenwerking met Innovatiepact Fryslân (IPF)
 - We zien dat de economische samenwerking binnen de F4 op inhoud steeds breder wordt en strategischer. Daarnaast speelt het Innovatie Pact Fryslan

een belangrijke rol die ook verder gaat dan economische ontwikkeling. In dit samenwerkingsveld moeten we strategische keuzes blijven maken: wat willen we bereiken en waar zetten we op in.

- Optimaliseren dienstverlening aan ondernemers
 - Ons accountmanagement gaat steeds meer een regie- en procesrol spelen. Zij organiseert intern inhoudelijke expertise om ondernemers en ondernemersinitiatieven verder te brengen die kunnen bijdragen aan onze ambitie en de transitie. Daarbij is, naast aandacht voor grote bedrijven, ook aandacht nodig voor het brede mkb, een belangrijke sector voor onze economie. De accountmanagers verbinden bedrijven, ondernemersverenigingen en het brede ecosysteem op de belangrijke maatschappelijke thema's en transitie.

Recreatieve voorzieningen (focus op waterrecreatie)

De gemeenteraad heeft voor de uitvoering van de visie waterrecreatie en de regiodeal de afgelopen periode middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van diverse recreatieve voorzieningen. Daarmee hebben we veel kunnen realiseren (walstroom, watertap, Top's e.d.) en een impuls gegeven aan deze recreatieve voorzieningen.

Nieuwe duurzame regelgeving bedrijven

Voor grote bedrijven geldt de Europese Corporate Sustainable Reporting Directive (CSRD). Dit betekent dat grote bedrijven op een andere manier moeten rapporteren over duurzaamheid. Dit heeft ook effect op het MKB. De grote bedrijven hebben informatie nodig van hun leveranciers. Het niet aan kunnen leveren van informatie van MKB-bedrijven kan ertoe leiden dat ze buiten de boot vallen als leverancier. Dit heeft grote gevolgen voor de continuïteit. Daarnaast is er voor producenten de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) die producenten verplichten om producten die ze maken weer in te leveren. Voor een aantal producten is de UPV al in werking, maar de UPV's voor bouw en aanverwante sectoren zijn de in maak. In beide gevallen gaat het om nieuwe regelgeving. De gemeente zorgt voor kennis- en gegevensuitwisseling. Informatiesessies met partijen worden georganiseerd voor MKB-bedrijven uit onze gemeente. Daarnaast kan de gemeente faciliteren in het in contact brengen met de juiste partijen.

Daarbij moeten we rekening houden met een extra beslag op de (schaarse) ruimte als gevolg van de energietransitie en ook als gevolg van de transitie naar een circulaire economie.

Financiën

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
<u>Structurele aanvragen O&O</u>				
Parkeerdienstverlening	-100	-100	-100	-100
Parkeeropbrengsten	100	100	100	100
Investering: Modems Parkeerautomaten	0	-8	-8	-8
Investering: Uitbreiding Spring!	0	0	-11	13
<u>Incidentele aanvragen O&O</u>				
1e Inrichting 3 scholen	-98	0	0	0
<u>Incidentele aanvragen overig</u>				
Evenementenbureau en regiomarketing	-150	0	0	0
Financiering Europapact Fryslân	-52	0	0	0
	-300	-8	-19	5

Toelichtingen

Parkeerdienstverlening

In het eerste kwartaal van 2024 heeft de openbare aanbesteding plaatsgevonden voor parkeerdienstverlening. Uit de aanbesteding is InPublic als opdrachtnemer naar voren gekomen voor de komende twee jaren. De afgelopen tien jaar was dit ook de partij die de parkeerdienstverlening verzorgde. Maar de kosten van de opdracht zijn € 100.000 hoger dan voorgaande jaren. Dit heeft onder andere te maken met vereisten voor de nieuwe aanbesteding. Daarnaast hebben in de loop van de tijd ook wijzigingen in de kostenstructuur van de inschrijver plaatsgevonden. Bijvoorbeeld als gevolg van stijgende operationele kosten, hogere loonkosten en prijsstijgingen van benodigde materialen. Maar we verwachten ook een hogere opbrengst. Dit komt door een verbeterde handhaving, waaronder het gebruik van een scanauto tweemaal per maand.

Parkeeropbrengsten

Afgelopen jaar (2023) is ca. € 3,25 miljoen aan parkeeropbrengsten ontvangen, waarvan bijna € 3 miljoen aan parkeeropbrengst voor straatparkeren en het restant is aan parkeeropbrengst van de Geerts Willigen parkeergarage. De verwachting is dat de parkeeropbrengsten in 2024 hoger zullen zijn dan in 2023 onder andere door de verbeterde manier van handhaving.

Investering: Modems Parkeerautomaten

In de gemeente staan 63 parkeerbetaalautomaten. Deze parkeerautomaten zijn allemaal nog voorzien met een 2G-model. De telefoonaanbieders zoals Vodafone en KPN ondersteunen tot op heden nog het 2G-netwerk, maar dit gaat komend jaar veranderen. Om er voor te zorgen dat pintransacties en storingsmeldingen nog steeds kunnen plaatsvinden dient het modem in de huidige parkeerautomaten vervangen te worden.

Investerings: Uitbreiding Spring!

Vorig jaar zijn twee noodlokalen geplaatst in afwachting van een besluit over een permanente uitbreiding. Dit mede in relatie tot het verzoek van Kinderwoud om kinderdagopvang (0 - 2,5 jaar) te realiseren bij mfa De Akkers waarin Spring! is ondergebracht samen met Route0513 en kinderopvang van 2,5 tot 4 jaar. Mfa De Akkers heeft daarnaast nog een wijkruimte. Voor het permanent uitbreiden van de school wordt uitgegaan van een gemiddelde ruimtebehoefte van 76m² (prognoses 2024). Voor het realiseren van de kinderopvang voor de jongste kinderen wordt 96 m² bruto vloer oppervlak gevraagd. Totaal een investering van € 650.000. De kapitaallasten van dit investeringsbedrag moeten in 30 jaar worden terugbetaald via een huur die Kinderwoud betaalt aan de beide scholen.

1^e inrichting 3 scholen

Door de groei van de betreffende scholen in de afgelopen jaren, in combinatie met de leerlingenprognose, is er voor de bekostiging van de 1e inrichting van het onderwijsleerpakket een het budget noodzakelijk. Het gaat om de gemiddeld uitbreiding over 15 jaar waarvoor 1e inrichtingskosten worden vergoed overeenkomstig de normbedragen uit de Verordening voorzieningen huisvesting.

Evenementenbureau en regiomarketing

In 2021 is het evenementenbureau Heerenveen 'n Gouden Plak opgericht. Het doel: binnenhalen van grote sportieve en culturele evenementen, het coördineren van evenementen, het ondersteunen van (bestaande/lokale) evenementenorganisatoren en het sterker in de markt zetten van deze evenementen en het imago van Heerenveen. Daarmee speelt het evenementenbureau een belangrijke rol bij het informeren en professionaliseren van bestaande evenementen in de gemeente. Dit doen ze onder andere door het organiseren van event-academies waar kennis en ervaring wordt uitgewisseld en onderlinge verbinding wordt gestimuleerd.

Door de inzet van het evenementenbureau kan de gemeente zuiverder haar vergunningverlenende en toezichthoudende rol spelen. Daarnaast wordt de gemeente ontzorgd op het gebied van het informeren, ondersteunen en professionaliseren van evenementenorganisaties. Om het evenementenbureau te kunnen voortzetten is ook de komende jaren budget vanuit de gemeente nodig.

Ook heeft de gemeente de ambitie om het profiel van Heerenveen verder te ontwikkelen en meer regie op het merk Heerenveen te voeren. Dit draagt bij aan ons imago en de leefbaarheid en aantrekkingskracht van onze gemeente. Dit kan bij voorkeur worden belegd bij een regiomarketingorganisatie zoals Heerenveen 'n Gouden Plak. Ook daarvoor is het aanvullend budget nodig.

Financiering Europapact Fryslân

Het verzoek aan alle Friese gemeenten is om een budget van €1 per inwoner per jaar beschikbaar te stellen voor financiering van het Europa Pact Fryslân, gedurende de periode 2025 t/m 2027. Het Europa Pact is een platform voor overleg en organisatie van de gezamenlijke Friese inzet op Europa, namens alle Friese gemeenten, de provincie en de kennisinstellingen Firda en NHL-Stenden. Met hun expertise, netwerk en ervaring ondersteunt het Europa Pact bij Europese projectontwikkeling. Dit financieringsverzoek is een vervolg op de eerste ronde, die loopt van 2022 t/m 2024. In juni a.s. verschijnt er een onafhankelijk tussentijds evaluatierapport. Bij het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst is de intentie uitgesproken om door te gaan in de tweede ronde, tenzij het rapport andere inzichten oplevert.

Fysieke Leefomgeving

Us Romte

Input vanuit de raadsagenda

- Wonen en volkshuisvesting
- Duurzaamheid

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Opgaven uit het onderwijs
- Wonen waar je wil
- Een betere bereikbaarheid
- Doen en laten in landschap en milieu

Een vitale en duurzame inrichting van onze leefruimte

Heerenveen wil een bloeiende plattelandsgemeente zijn waar inwoners goed kunnen wonen. De huidige nieuwbouwplannen helpen, maar lossen het bestaande woningtekort niet op. Daarom willen we zo snel mogelijk meer nieuwe woningen bouwen. Hiermee bedienen we diverse doelgroepen en sorteren we alvast voor op de woonvraag van de toekomst. We willen onze leefomgeving zo inrichten dat onze inwoners ook in de toekomst prettig wonen. Aandacht voor water, klimaat, natuur, milieu en biodiversiteit is hierom van groot belang.

We gaan aan de slag met:

- Vandaag de huizen van morgen bouwen
- Sturend werken met meer menskracht
- Werken aan bereikbaarheid van Heerenveen
- Vitale kernen
- Voorbeeldfunctie in duurzaamheid
- Samenwerken aan een klimaatbestendige omgeving
- Voorbeeldfunctie duurzaamheid
- Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

Volkshuisvesting

Op het gebied van volkshuisvesting wordt per juli 2024 rekening gehouden met de inwerkingtreding van de wet versterking regie op de volkshuisvesting. Dit betekent dat per 2026 een gemeentelijk volkshuisvestingsprogramma, een huisvestingsverordening en urgentieregeling verplicht zijn. Als deze wet wordt aangenomen dan zal 2025 bestaan uit de voorbereidende werkzaamheden voor het volkshuisvestingsprogramma:

- Woonbehoefteonderzoek;
- Woonzorgvisie en woonvisie vertalen en waar mogelijk aanpassen naar de lijn van de Wet versterking regie (met oog voor provinciale en Rijks volkshuisvestingsprogramma's);
- Urgentieverordening wordt in 2024 uitgewerkt;
- Uiteindelijk volkshuisvestingsprogramma maken.

Andere wetgeving is de wet betaalbare huur, welke een sterke handhavingsverplichting bij gemeenten neerlegt.

Andere werkzaamheden:

- Uitvoering van de regionale woondeals (zoals in 2024 herijkt);
- Voorbereiding en uitwerking van verstedelijkingsstrategie.

Woningbouw

Naast drie grote woningbouwprojecten (A32-zone, Heerenveen-West en Akkrum) die elders in dit document beschreven staan, is een aantal algemene ontwikkelingen van invloed op de nieuwbouw van woningen.

- In de eerste plaats constateren wij dat de bouwkosten beginnen te stabiliseren, de bouwkosten stijgen nog wel, maar minder dan in voorgaande jaren;
- Daarnaast zien we de verkoopprijzen van woningen stijgen. Door een blijvende druk en schaarste op de woningmarkt stijgen prijzen van bestaande en nieuwbouwwoningen;
- De grondprijzen, als afgeleide van de verkoopprijzen en bouwkosten, stijgen beperkt mee;
- De hogere verkoop- en verhuurprijzen maken dat de betaalbaarheidsdoelen in toenemende mate onder druk komen te staan.
- We zien dat de corporaties moeite hebben om nieuwbouw van sociale huurwoningen gefinancierd te krijgen.

Heerenveen West

Recentelijk heeft de gemeente een nieuwe woonvisie vastgesteld en is er op regionaal niveau een woondeal gesloten. De behoefte aan nieuwe woningen in Heerenveen, maar ook daarbuiten, is groot. Om hieraan te kunnen voldoen is een gebiedsontwikkeling nabij de kern Heerenveen noodzakelijk. Daarom doen wij een beroep op de eerder gemaakte afspraken met de buurgemeente De Fryske Marren, en wensen over te gaan tot een – bij voorkeur gezamenlijke - gebiedsontwikkeling ten Westen van Heerenveen. Het streven is om in het najaar van 2024 een projectaanpak en organisatie te formeren.

Akkrum

Recentelijk heeft de gemeente een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld om aan de slag te gaan met een nieuwe woonwijk in Akkrum. Doel is te komen tot een stedenbouwkundig plan voor deze nieuwe woonwijk. Daarbij wordt de input vanuit het dorp betrokken (schetsschuit) en rekening gehouden met andere majeure ontwikkelingen zoals de potentiële uitbreiding van het recreatiepark 'Tusken de Marren'.

Burgemeester Falkenaweg

Al geruime tijd is geld gereserveerd voor een opwaardering van de Burgemeester Falkenaweg. Het financieel perspectief maakt dat we ons beperken tot het regulier onderhoud en het verbeteren van de verkeersveiligheid op twee kruispunten: Sallandlaan en Jan Mankeslaan. Hierdoor is geen financiële ruimte voor bijvoorbeeld meer groen, een gewijzigd wegprofiel en fietscomfort.

A32 zone

In 2024 volgt een voorstel om een integrale gebiedsvisie voor de A32 zone vast te stellen. De visie dient als basis om vervolgens de deelprojecten, waaronder de woningbouwuitbreiding ten Noorden van het stadion, op te starten. Nadat de ontwikkelstrategie is vastgesteld, kunnen plannen voor enkele honderden woningen met marktpartijen ontwikkeld worden. Eén van de woningbouwprojecten is aangemerkt als een pilotproject voor circulair bouwen.

Fonds vitale Kernen

De plannen voor Aldeboarn, Akkrum en Jubbega zijn in uitvoering en/of in een afrondende fase. In Heerenveen worden de eerste projecten uitgevoerd, zoals de bouw van de woontoren met sociale huurwoningen. Daarnaast staan voor 2025 en 2026 de herinrichting van het kernwinkelgebied op de planning. Medio 2026 start ook de bouw van de parkeergarage onder het Burgemeester Kuperusplein. Gevolgd door het vergroenen van de pleinen in het centrum en de bouw van een nieuw cultuur kwartier aan het Ernst van Harenplein met een woonprogramma.

Daarnaast werken wij met de ondernemersvereniging samen aan een plan om de leegstand in het centrum terug te dringen. Uitgangspunt is dat Heerenveen zich meer zal gaan profileren als een boven regionaal winkelcentrum voor Noord-Nederland. Bezoekers vanuit Noord-Nederland kunnen een dag(deel) vermaak vinden in Heerenveen door een mix van gastvrijheid en beleving (sport, cultuur) en retail. We willen stimuleren dat één of meerdere marktpartijen een groot deel van de leegstaande winkels ineens vult met een wervend totaalconcept.

Samenwerken aan een klimaatbestendige en biodiverse omgeving

Momenteel vindt uitwerking van beleid en opgaven plaats in een tweetal specifieke opgaven. Enerzijds is dat het opstellen van een beleid- en uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en anderzijds het opstellen van een Groenstructuurprogramma. Beide plannen worden in 2024 ter vaststelling voorgelegd en geven daarbij ook inzicht in de meerjarige financiële opgaven.

Momenteel wordt binnen de beschikbare middelen invulling gegeven aan de opgaven klimaatadaptatie en biodiversiteit. Hierbij wordt zoveel mogelijk gezocht naar koppelkansen met bijvoorbeeld reconstructies en/of herinrichtingen in de fysieke leefomgeving (werk met werk). De beschikbaarheid van middelen bepaald in belangrijke mate daarbij de mogelijkheid om te komen tot een klimaatadaptatieve- en biodiverse inrichting.

Voorbeeldfunctie duurzaamheid

In het klimaatakkoord en de hieruit voortkomende wetgeving is de afspraak opgenomen om uiterlijk in 2030 de CO2 uitstoot met 55% te reduceren. Deze opgave geldt ook voor de gebouwen die wij in eigendom hebben. De verduurzamingsopgave is echter breder dan alleen deze wettelijke opgave. Als overheid hebben we een voorbeeldfunctie te vervullen die breder is dan alleen deze wettelijke opgave. Verduurzamen vraagt immers naast (bijna) energieneutraal bouwen ook om circulair-, biodivers-/natuurinclusief-, klimaatadaptief bouwen om daarmee "klaar" te zijn voor de toekomst.

We zijn bezig met de analyse van onze vastgoedportefeuille en doen in 2024 onderzoek naar de verduurzamingsopgave van een aantal van onze gebouwen. De uitvoering vraagt vervolgens (in 2024 e.v.) om grote investeringen. De beschikbaarheid van deze middelen is voorwaardelijk om de (wettelijke) doelstellingen en onze duurzaamheidsambities te kunnen waarmaken.

Klimaatadaptatie

Ons klimaat verandert. Het wordt warmer, natter en droger. Hittegolven en heftige en langdurige buien worden het nieuwe normaal en we krijgen vaker te maken met (langdurige) perioden van droogte. Dat is een bedreiging voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers, voor hun gezondheid en bezittingen. Dit vraagt aanpassingen aan een nieuw klimaat (klimaatadaptatie). Acceptatie van dit nieuwe normaal en daarmee enige overlast door deze veranderingen is onvermijdelijk. Schade willen we zoveel mogelijk voorkomen maar vraagt veel aanpassingen van de omgeving en hoge investeringen. Enige schade zal onvermijdelijk zijn en zullen we moeten accepteren, maar we willen als gemeente onze inwoners beschermen. Een klimaatrobuuste inrichting om voorbereid te zijn en schade zoveel mogelijk te voorkomen vraagt om een grote investering (tot twintig miljoen), waarbij verstandig werken (werk met werk maken en "geen spijt maatregelen") en de beperking van onze middelen een decennia durende aanpak veroorzaken. Deze bestuursperiode maken we daarmee een start, met het beleidsplan klimaatadaptatie en het hieraan gekoppelde uitvoeringsplan. Beide producten die in 2024 ter vaststelling worden voorgelegd.

Biodiversiteit

De biodiversiteit – ecosysteemdiversiteit, soortendiversiteit en genetische diversiteit – is de afgelopen decennia fors afgenomen. De leefomgeving van planten en dieren is minder geworden; minder voedsel, veiligheid, ruimte voor voortplanting en verbinding, en minder variatie. Als gemeente maken we bij ons eigen beheer en onderhoud al lange tijd ecologische keuzes, maar we willen en moeten meer impact maken. De soortenrijkdom zal ook deze bestuursperiode blijven afnemen, maar we maken een start voor een steviger aanpak – vastgelegd in het groenstructuurprogramma.

Reclame- en uitstallingenbeleid

Reclame heeft invloed op het straatbeeld en daarmee op de kwaliteit van de openbare ruimte. Daarom is het van belang om in regels vast te leggen op welke manier reclame gemaakt mag worden. Hierbij rekening houdend met de wens om reclame te maken, maar ook met de effecten van reclame.

Het huidige reclamebeleid is duidelijk maar niet volledig. Uniforme toepassing van de regels is gewenst evenals eenduidige communicatie over wat mag en kan. Ook in het kader van toegankelijkheid voor onder andere mensen met een beperking. In samenwerking met diverse afdelingen en ondernemersvereniging HCOV wordt daarom het reclamebeleid geactualiseerd. Dat betekent concreet aanpassing van de Welstandsnota. Aanpassing van het reclamebeleid heeft gevolgen voor de opbrengsten en uitgaven van de gemeente. Enerzijds door meer inkomsten uit contracten en reclame belasting maar hogere uitgaven door meer onderhoud en handhaving.

Financiën

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
<u>Structurele aanvragen O&O</u>				
Bedienen Poolsbrug	-15	-15	-15	-15
Omgevingsplan	-70	-284	-284	-269
Investering: Ronde Haskeruitgang	0	0	-21	-24
Investering: Overdracht oevers	0	-2	-14	-39
<u>Incidentele aanvragen O&O</u>				
Bedienen Poolsbrug	-120	0	0	0
Baggeren watergangen uitgaven	-1.050	0	0	0
Baggeren watergangen inkomsten	375	0	0	0
Omgevingsvisie	-40	-80	P.M.	0
<u>Incidentele aanvragen overig</u>				
Beleid biodiversiteit	-235	0	0	0
Beleid- en uitvoeringsplan klimaatadaptatie	-100	0	0	0
Beleidsadviseur wonen	-136	0	0	0
Lelylijn	-50	0	0	0
Gebiedsperspectief Oranjewoud	-50	0	0	0
Bestuursafspraken De Fryske Marren	-75	0	0	0
Omgevingsplan	-49	0	0	0
	-1.615	-381	-334	-347

Bedienen Poolsbrug

Eind 2024 is de Poolsbrug (Gersloot) klaar om op afstand bediend te worden vanuit het Swettehûs (Leeuwarden) door de provincie. Hiermee wordt voldaan aan het raadsbesluit (juli 2019) om deze brug op afstand te bedienen. Het achterliggende doel hiervan is om de "gastvrijheid" van de watersporters in Fryslân te vergroten. Met het bedienen op afstand worden dezelfde openingstijden gehanteerd, wordt er geen bruggeld meer gevraagd en er gelden geen pauzes.

December 2024 is de afstandsbediening van de Poolsbrug (Gersloot) klaar. Het gaat dan om het plaatsen van de bediencamera's, aansluitingen en dergelijke. Het enige wat nog rest is de aansluiting in het Swettehûs van de provincie Fryslân. Het gaat hier om een eenmalige inrichting van een bedientafel voor de Poolsbrug. De bedientafel moet gezien worden als het "brugwachtershuis" van de Poolsbrug. Daarnaast is er jaarlijks, structureel, budget nodig voor de brugbediening (uren). De uren worden afgerekend op basis van de werkelijke brugopeningen. Kijkend naar de afgelopen vijf jaar gaan we uit van 1300 brugopeningen per jaar.

Omgevingsplan

Het programma Omgevingswet draait al een aantal jaren en kent verschillende deelprojecten. Projecten op het gebied van de uitvoering (processen en procedures) en projecten die betrekking hebben op het inhoudelijke beleid. De uitvoeringsprojecten lopen redelijk goed op schema. Burgers en bedrijven kunnen we bedienen bij hun aanvragen voor een omgevingsvergunning. Voor het deelproject Omgevingsplan liggen er uitdagingen en risico's. Het maken van het gemeentedeckend omgevingsplan is een

omvangrijk meerjarig project, waarmee we de komende jaren ook projectmatig door zullen moeten gaan. Per 1 januari 2032 moet het omgevingsplan voor de hele gemeente klaar zijn. Dat is in de wet vastgelegd.

Er zijn momenteel te weinig middelen (mensen en geld) beschikbaar om, verdeeld over de komende jaren, te komen tot een vastgesteld gemeentedeckend omgevingsplan. Het is tegelijkertijd heel moeilijk om aan extra gekwalificeerde mensen te komen die weten hoe ze een omgevingsplan moeten maken. Zelf kennis opbouwen is noodzakelijk. Maar veel capaciteit moet worden ingezet voor alle nieuwe ruimtelijke initiatieven en de daarvoor benodigde tijdrovende afwijkingsprocedures of wijzigingen van oude bestemmingsplannen. Kortom: er is weinig capaciteit vrij te spelen om te werken aan het nieuwe omgevingsplan.

Met de gevraagde middelen voor de jaren 2025 tot en met 2028 proberen we meerjarige afspraken te maken met deskundige externe adviesbureaus om ons te helpen bij het maken van het omgevingsplan. Overigens, ook na 2032 is er capaciteit nodig in verband met het dan actualiseren van de oudste deelplannen van het Omgevingsplan. Zonder de gevraagde middelen en zonder inzet van gekwalificeerd personeel is het niet mogelijk om op 1 januari 2032 het gemeentedeckende omgevingsplan klaar te hebben.

Investerings: Rotonde Haskeruitgang

In verband met een verkeersonveilige situatie betreft dit een onontkoombaar/onvermijdbare situatie die verbeterd dient te worden. Voor de buitenruimte hanteren we het uitgangspunt "schoon, heel en veilig". Voor het kruispunt Haskeruitgang – Blauwgras – Wederik is er in het kader van de veiligheid een voorstel gemaakt om hier een rotonde te realiseren. Op basis van de eerste raming hebben wij 50% (€ 188.200) aan rijkssubsidie toegekend gekregen. Het resterende bedrag moet door de gemeente worden bijgedragen. De beschikking loopt t/m 31-12 2026. Om gebruik te maken van de subsidie moeten de werkzaamheden voor deze datum zijn uitgevoerd. Bij een realisatie van een rotonde moeten ook kabels en leidingen worden verlegd (extra kosten van ca. € 200.000).

Investerings: Overdracht oevers

Een groot deel van het watersysteem in Fryslân wordt gevormd door een specifieke "groep" watergangen die als vaarweg worden aangeduid. Vanuit het specifieke belang van vaarwegen in/voor onze provincie (en op grond de wetgeving in de zogenaamde Waterwet) is voor geheel Fryslân in overleg tussen Friese gemeenten, het Wetterskip Fryslân en de provincie besloten het oeverbeheer langs vaarwegen eenduidig toe te delen, aan de hand van een vastgestelde beslisboom, aan de genoemde overheden. Door deze toedeling krijgt de gemeente Heerenveen er vanaf juli 2024 ruim 10 km extra aan oevers in beheer en onderhoud. De gemeente Heerenveen is verantwoordelijk voor het op orde houden van het "gemeentelijk kapitaalgoed". Als goed rentmeester heeft de gemeente de taak om kapitaalvernietiging te voorkomen. Om aan de zorgplicht (wetgeving/Waterwet) te voldoen is er de komende jaren, 2025 tot en met 2027, extra investeringsbudget nodig. We spreken hier over investeringen omdat de onderhoudsmaatregel voorstaat om de oeverbescherming in zijn geheel te vervangen. Vanaf 2028 worden de totale, benodigde, financiële middelen verantwoord in de opstellen Brede Nota Kapitaalgoederen 2028 - 2032. Het gaat om een totale investering van € 516.000 verspreid over de jaren 2025 tot en met 2027.

Baggeren watergangen (OSW) lasten

Als onderdeel van de overeenkomst 'Overdracht Stedelijk Water' (OSW) zijn afspraken gemaakt over het wegwerken van achterstallig onderhoud (waaronder baggeren) van watergangen die aan Wetterskip Fryslân worden overgedragen. Afsproken is deze achterstanden weg te werken (baggeren) op basis van een financiële 50/50 verdeling. In de begroting 2023 en verder is (was) rekening gehouden met de financiering en uitvoering van deze overeenkomst.

In 2023 is de voorbereiding om te komen tot een baggerbestek gestart (waaronder onderzoeken kwaliteit slib en civieltechnische voorbereiding), maar heeft dit nog niet geleid tot aanbesteding/uitvoering. Hierdoor zijn de beschikbaar gestelde middelen vrijgevallen in de algemene reserve. Daarom wordt voorgesteld dit bedrag voor 2025 opnieuw beschikbaar te stellen uit de algemene reserve. De bijdrage van het Wetterskip is pas duidelijk na afloop van het project. Vooralsnog is voor 2023 en dus ook voor dit voorstel uitgegaan van een bijdrage van € 375.000 door Wetterskip Fryslân.

Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie 1.0 (2021) is vastgesteld dat de Omgevingsvisie jaarlijks gemonitord wordt en eens in de vier jaar grondig wordt geëvalueerd en herzien. Door capaciteitsgebrek is de jaarlijkse monitoring de afgelopen jaren niet gedaan en is het proces voor evaluatie en herziening nog niet opgestart. Toch vinden wij het belangrijk dat u als raad richting kan meegeven aan een geactualiseerde versie van de Omgevingsvisie. Dit is ook wenselijk omdat de visie ook kaderstellend is voor het maken van een omgevingsplan. We proberen daarom nog voor eind 2025 met een 'light-versie' te komen, die de opmaat vormt voor de Omgevingsvisie 2.0. In de daarvoor op te stellen startnota beschrijven we hoe deze light-versie er uit zou moeten zien.

Beleid biodiversiteit

In een goed functionerend ecosysteem is een bloeiende diversiteit aan levensvormen zoals planten, dieren en schimmels aanwezig. Biodiversiteit noemen we dat. De biodiversiteit daalt de laatste jaren dramatisch snel. Niet alleen door het verdwijnen van sommige soorten, maar ook door de snelle toename van planten en dieren van buiten ons ecosysteem, die door hun massale aanwezigheid de diversiteit verkleinen. Door diversiteit te stimuleren, zorgen we voor een ecosysteem dat weerbaarder is tegen plotselinge verandering. Daarnaast worden we minder afhankelijk van dure of milieuonvriendelijke middelen om ziekten en plagen het hoofd te bieden. We zien bovendien dat mensen thuis en op het werk beter functioneren als zij regelmatig de natuur in kunnen: ze ervaren bijvoorbeeld een hoger gevoel van welzijn wanneer ze uitzicht hebben op bomen of bloemen en planten. We kunnen dit niet alleen en hebben de ondernemers en inwoners nodig om samen te werken aan ons lokale natuurnetwerk.

Beleid- en uitvoeringsplan klimaatadaptatie

Voor werkzaamheden en maatregelen in de fysiek leefomgeving voor het voorkomen van hittestress voor 2025 e.v. zijn nog geen middelen beschikbaar. Vooruitlopend op nog vast te stellen beleid (onder meer als onderdeel van programma Landschap in balans, beleid-/uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en een nieuw Watertakenplan 2025-2028) is dit budget voor 2025 gewenst.

Onderdeel programma Landschap in balans. Voor klimaatadaptatie wordt in 2024 nieuw beleid voorgelegd. Dit betreft o.a. beleid-/uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en Watertakenplan 2025-2028. Een deel van de hieruit voortkomende klimaatadaptatie maatregelen kan via het nog vast te stellen Watertakenplan en de hieraan gekoppelde rioolheffing worden bekostigd. Dit geldt voor maatregelen t.a.v. wateroverlast en droogte, maar niet voor maatregelen in relatie tot hitte(stress). Vooruitlopend op nog vast te stellen beleid en daarmee benodigde inzet aan (investerings)middelen is voor 2025 een budget gewenst om toch (beperkt) werkzaamheden te kunnen verrichten.

Beleidsadviseur wonen

De beleidsadviseur is nodig om invulling te geven aan de benodigde capaciteit beleidsadvies wonen. Deze beleidsadviseur kan ervoor zorgen om de inspanningen te doen die nodig zijn om de (strategische) doelen en bijbehorende maatschappelijke effecten te behalen die met het programma een 'thuis voor iedereen' met de wettelijke taken vanuit de woonopgave zijn vastgesteld en in de lijn moeten worden opgepakt.

Lelylijn

Momenteel vindt een verkenning plaats naar de haalbaarheid van de Lelylijn. Hiertoe is een studie gedaan met denkrichtingen, wordt onderzoek gedaan naar bereikbaarheid (tracés) en vindt onderzoek plaats naar de effecten op de brede welvaart. Heerenveen heeft grote belangen bij de Lelylijn. Maar er zijn ook grote uitdagingen. Gezien de belangen én complexiteit van het project Lelylijn is het van belang om bestuurlijk invloed te kunnen uitoefenen in de diverse overleggen én ook in te kunnen zetten op lobby voor Heerenveen. Dit moet worden ondersteund vanuit de organisatie door een strategisch adviseur. We vragen een bedrag van € 50.000 voor een strategisch adviseur.

Vanuit bestaande middelen wordt voorzien in een projectsecretaris en projectondersteuning. Eventuele onderzoeken gaan we ook uit bestaande budgetten dekken.

Gebiedsperspectief Oranjewoud

Het gebiedsperspectief Oranjewoud is in maart 2024 vastgesteld in de gemeenteraad, maar is geen eindpunt, slechts een begin van de gezamenlijke inspanning. In de visie zijn maatregelen aangegeven waarvan de uitwerking verder met inwoners en gebruikers wordt onderzocht en opgepakt. Gevraagd wordt nu een werkbudget om de regiegroep hiervoor vorm te kunnen geven en te zorgen voor de verdere verkenning en uitwerking van het vastgestelde gebiedsperspectief. Hiermee kunnen we de geprioriteerde deelopgaven verder oppakken en komen tot een plan van aanpak met inschatting voor het vervolg, zowel financieel als in de tijd. Maar ook voor het uitvoeren van de in het gebiedsperspectief genoemde en daarnaast nog toegezegde maatregelen.

Bestuursovereenkomst met De Fryske Mârren

Recentelijk is een nieuwe woonvisie vastgesteld en is er op regionaal niveau een woondeal gesloten. De behoefte aan nieuwe woningen in Heerenveen, maar ook daar buiten, is groot. Om hieraan te kunnen voldoen is gebiedsontwikkeling noodzakelijk. In het kader van Heerenveen Groeit willen wij daarom, bij voorkeur gezamenlijk, een gebiedsontwikkeling starten ten westen van Heerenveen om daarmee onze woningopgave te realiseren. Hiervoor doen wij een beroep op de eerder gemaakte afspraken in de bestuursovereenkomst tussen de gemeentes De Fryske Marren en Heerenveen. In 2025 is een werkbudget van € 75.000 nodig.

Omgevingsplan

Een deel van de kosten is opgenomen als O&O structureel het restant wordt, alleen voor 2025, aangevraagd uit de algemene reserve. Zie voor onderbouwing de structurele aanvraag.

Mensen, Middelen en bestuur

Us Minsken en Middels

Input vanuit de raadsagenda

- Dienstverlening van de gemeente

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Programma's, prioriteiten en portemonnee

Een betrouwbare overheid naast betrokken inwoners

Als gemeente voelen we ons betrokken bij de vraagstukken in de samenleving. We staan daarom naast onze inwoners en ondernemers en werken vanuit de verwachtingen en behoeftes van de inwoners en ondernemers. We luisteren naar hen, willen als overheid toegankelijk en betrouwbaar zijn, onze afspraken nakomen en oog hebben voor de menselijke maat. We informeren onze inwoners en ondernemers actief en in begrijpelijke taal over wat we doen en waarom we dat doen, we zorgen dat we toegankelijk en laagdrempelig zijn.

Om dit waar te maken willen we zowel onze dienstverlening als onze bedrijfsvoering versterken. De bedrijfsvoeringsmiddelen zijn nu niet voldoende om de dienstverlening mogelijk te maken zoals we die voor ogen hebben.

We gaan aan de slag met:

- Betrouwbare dienstverlening
- Samen maken we de samenleving
- Bestuurlijke ruimte voor inbreng samenleving
- Investeren in organisatie en medewerkers
- Werkzaamheden uitvoeren binnen de daarvoor beschikbare middelen

Ontwikkelingen

Betrouwbare dienstverlening

Betrouwbare dienstverlening betekent dat wij onze (digitale) informatiehuishouding op orde hebben. We bieden informatie waar de samenleving recht op heeft door een transparante, vraaggerichte en steeds meer digitale manier van werken. Voor de komende jaren gaan we hierdoor aan de slag met informatiewetten zoals de Wet Openbare Overheid (Woo), Wet Digitale Toegankelijkheid (Dto), Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) en de geactualiseerde Archiefwet. We zetten in op het informatiebewust maken van medewerkers aan de hand van de daarvoor geldende principes. Dienstverlenende processen worden in kaart gebracht om vervolgens te worden geoptimaliseerd. Dit levert rendement op voor de samenleving. Uitgangspunt is dat alle dienstverlenende processen lean, vraaggericht en samenhangend worden ingericht. We standaardiseren en digitaliseren zoveel als mogelijk onze dienstverlening. We doen dit bijvoorbeeld door kanaalsturing (klik, bel en kom-kader) en het lean inrichten van de informatiehuishouding. Een nieuwe telefooncentrale (medio voorjaar 2025) vormt een belangrijk ondersteunend middel om bestuur en organisatie vraaggericht vanuit de bedoeling en leefwereld te laten werken.

Meer participatie

Dienstverlening is niet gebonden aan een bepaald deel van de organisatie; het is een onderdeel van ons DNA en een organisatie breed thema. We toetsen ons "doen en laten" continu aan de koers Samen voor Goud en de leidende principes. Goede dienstverlening vraagt ook een dienstverlenende houding van onszelf. Daar zetten we dan ook op in. In het kader van actieve communicatie met onze inwoners, transparant zijn en meer participatie komt er een beslisboom die inwoners en ondernemers meer duidelijkheid gaat geven rondom participatieprocessen.

Investeren in organisatie en medewerkers

Huisvesting

Afhankelijk van uw besluit over de (ver)nieuwbouw van het gemeentehuis, is het de komende jaren nodig om een eventuele verhuizing en/of verbouwing voor te bereiden en uit te voeren.

Als de organisatie nog geruime tijd in het huidige pand moet blijven zitten, dan is het noodzakelijk om in het kader van 'Fijn Samenwerken', goed werkgeverschap en het vergroten van de veiligheid in het huidige gemeentehuis te investeren. Een van de uitgangspunten is hierbij: schoon, heel en veilig.

Organisatieontwikkeling

De in 2023 gestarte organisatieontwikkeling krijgt vanaf 2025 concreter vorm. Zo staat begin 2025 de nieuwe structuur en governance van onze organisatie. En voorstellen van medewerkers voor het beter samenwerken en prettiger werken gaan bijdragen aan onder andere een betere dienstverlening.

Voor de benodigde wijzigingen op het gebied van structuur en cultuur is het nodig om te investeren in onder andere de versterking van het management (topstructuur), leiderschapsontwikkeling, de HR-cyclus en communicatie. Daarbij vraagt het proces van functiewijzigingen in de nieuwe structuur, om middelen die een zorgvuldig plaatsingsproces mogelijk maken.

Ondersteuning organisatieverandering

De organisatieverandering doet ook in 2025 een groot beroep op de capaciteit van de ondersteunende afdelingen.

HR ondersteunt bij het plaatsingsplan en alles wat hieruit voort komt. Ook wordt de hulp geboden bij de gewenste leiderschapsontwikkeling. Verder staan de volgende onderwerpen op de agenda:

- Strategische personeelsplanning: de juiste mens op de juiste plek, nu en in de toekomst;
- Binden en boeien: behoud van goede medewerkers door onder andere, de in 2024 gestarte herijking van het beloningsbeleid, af te ronden;
- Verzuimpreventie: het ondersteunen bij eventuele negatieve gevolgen van de organisatieverandering;
- Ontwikkelen/actualiseren van HR-beleid en competentie management ter ondersteuning van de organisatie- en veranderdoelen;
- Onderzoek naar het gebruik van HR analytics;
- Vervolg aanbesteding en implementatie van een nieuw personeelsinformatiesysteem: een Europese aanbesteding, waarbij we nadrukkelijk kijken naar eventuele outsourcing danwel (intensivering van) regionale samenwerking.

We verwachten ook kosten, die we pas in de Begroting 2025 kunnen aangeven. Zoals:

- CAO-gemeenten
- Pensioenpremies
- Premie WGA (Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten)
- APPA-verzekeringen (pensioenen voor politieke ambtsdragers)

Werkzaamheden uitvoeren binnen de daarvoor beschikbare middelen

In het eerste kwartaal van 2024 is het project "Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief" (DGFP) van start gegaan. Dit project fungeert als een monitoringinstrument en biedt weloverwogen keuzemogelijkheden voor financiële aanpassingen, waardoor we flexibel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden.

Vanwege aanhoudende onzekerheden hebben we gekozen voor een gefaseerde aanpak. De focus in deze Perspectiefnota ligt op het bereiken van een sluitend begrotingsaldo voor 2025, met nadruk op kortetermijnmaatregelen om het risico op het nemen van moeilijk herstelbare beslissingen te minimaliseren. In de perspectiefnota 2024 zijn uitkomsten van de deelopdrachten indexatie, SPUK's en de investeringen verwerkt. We verwachten in 2025 meer duidelijkheid vanuit het Rijk. Daarom worden de meeste uitkomsten voor integrale afweging voorgelegd bij de perspectiefnota 2025. U wordt gedurende het jaar periodiek geïnformeerd over de voortgang van het project.

Financiën

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
<u>Structurele aanvragen O&O</u>				
Accountantskosten	-71	-71	-71	-71
IAM Security	0	-166,4	-166,4	-166,4
Bestuursondersteuning	-194	-194	-194	-194
<u>Incidentele aanvragen O&O</u>				
Nieuw Financieel systeem	-541	-138	0	0
Uitbreiding team Facilitair	-35	0	0	0
Wisseling gemeenteraad	0	-120	0	0
<u>Incidentele aanvragen overig</u>				
Uitbreiding formatie O&C	-200	0	0	0
	-1.041	-689	-431	-431

Accountantskosten

In het huidige budget van de gemeente is een jaarlijks bedrag van €120.000 gereserveerd voor de diensten van de accountant. Na een aanbestedingsprocedure en het daaropvolgende raadsbesluit tot benoeming van een nieuwe accountant, gaat een nieuwe accountant starten. De werkelijke kosten voor deze nieuwe accountant bedragen vanaf 2025 € 125.000 per jaar, exclusief de kosten van de [SISA-regelingen](#). voor de SISA-regelingen is een aanvullend budget van € 66.000 structureel nodig. Dit resulteert in een totaal extra aanvraag van € 71.000 in de perspectiefnota.

IAM security

Door toenemende risico's en dreigingen moeten we meer aandacht besteden aan de beveiliging van informatie en het beheer van digitale identiteiten en toegangsrechten. Dit beheer (Identity and Access Management - IAM) beschermt gevoelige gegevens en vermindert risico's voor onze organisatie. Daarnaast is het nodig om bedreigingen goed te monitoren, en bijbehorende maatregelen te implementeren.

Bestuursondersteuning

We stellen voor het bestuurssecretariaat uit te breiden met 2,3 fte: Dit betreft 1 fte bestuurssecretaris en 1,3 fte bestuurssecretaresse. Er is onvoldoende capaciteit op het bestuurssecretariaat om het college goed te kunnen bedienen. De vraag overstijgt de capaciteit sinds het college in deze bestuursperiode is uitgebreid (van 4 naar 6 bestuurders). De formatie bestaat momenteel uit 3x 28 uur (2,3 fte). Met deze formatie worden momenteel 9 personen ondersteund:

- 6 bestuurders
- 1 directeur
- 1 Adjunct-directeur
- 1 concerncontroller

Naast de persoonlijke secretariële ondersteuning aan deze 9 personen, is het bestuurssecretariaat ook verantwoordelijk voor het proces rondom collegestukken en kabinetszaken.

Nieuw Financieel systeem

Ons huidige financieel systeem moet worden vervangen vanwege veroudering en onvoldoende functionaliteiten in het huidige systeem. Het nieuwe systeem moet werkdrukverlichting opleveren. Daarnaast moet het ons beter in staat stellen om goed te sturen op onze financiën en de komende financiële opgaven. Bovendien is het lopende contract onrechtmatig, waardoor de gemeente verplicht is een Europese aanbesteding uit te voeren voor een nieuw systeem. Het project dat de komende twee jaar zal gaan plaatsvinden bestaat uit kosten voor inhuur, installatie, configuratie, opleidingen, conversie, migratie en het leggen van koppelingen met 25 andere applicaties. Daarnaast gaat de vervanging van het systeem gepaard met een structurele toename van kosten, waarvan de effecten pas duidelijk worden na de Europese aanbesteding. Hier komen we later op terug.

Uitbreiding team Facilitair

De werkzaamheden van het team Facilitair verandert met elke wijziging in de organisatie. De wijzigingen van de afgelopen jaren hebben vooral gezorgd voor een uitbreiding van het takenpakket. Denk bijvoorbeeld aan de invoering van het nieuwe werkconcept, meer avondbijeenkomsten, uitgebreidere verkiezingen en veranderingen door andere wetgeving. De werkdruk is inmiddels te groot, waardoor er structureel overuren worden gedraaid. Daarnaast is er een continuïteitsrisico bij vakanties en ziekte. 2024 wordt gebruikt om in gesprek te gaan met de belangrijkste afnemers, om op deze manier een voorstel te kunnen doen om vraag en aanbod beter in balans te krijgen. De eerste helft van 2025 gebruiken we om het besluit door te voeren in het operationele facility management.

Wisseling gemeenteraad

Voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 wordt incidenteel een budget van € 120.000 aangevraagd, gebaseerd op de uitgaven tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2022. Dit budget is noodzakelijk voor verschillende activiteiten en benodigdheden, waaronder de kosten voor afscheid en installatie van raadsleden, fotografie, communicatie (inclusief de stemwijzer), het inwerkprogramma, de (in)formatieperiode inclusief externe ondersteuning, integriteitstoetsen voor wethouders en ICT-facilitering.

Uitbreiding formatie O&C

In de Begroting 2024 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor formatie voor HR om in te zetten op het overkoepelende thema 'Binden en boeien', waaronder recruitment (inclusief arbeidsmarktcommunicatie en onboarding) en arbo en verzuim. De arbeidsmarkt blijft erg in beweging. We zien bijvoorbeeld een stijging van het verloop en een sterk concurrerende markt. Hierdoor is het nodig om in te zetten op het aantrekken en behouden van medewerkers. De uit de organisatieverandering voortvloeiende veranderingen raken mensen en banen. Deze personele consequenties kunnen een negatief effect hebben op verzuim en verloop.

Continuïteit van de inzet op recruitment en arbo/verzuimpreventie is hierdoor van belang, zeker gezien de voorgenomen organisatieverandering. Door de inzet van tijdelijke middelen wordt de druk op HR verlaagd zodat er capaciteit is om de extra werkzaamheden die de organisatieverandering met zich meebrengt te borgen.

De incidentele toekenning dient ter overbrugging. Eind 2024 wordt een integraal voorstel voorgelegd, waarin de inhoudelijke en structurele financiële impact van de organisatieontwikkeling (en wat dit betekent voor HR), voorgelegd. In de toekomst, als de basis op orde is, kan er eventueel worden afgeschaald.

Bijlage

Niet verwerkte aanvragen

Nr	Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
		2025	2026	2027	2028
Structurele O&O aanvragen					
1	Beheersing dierplagen	-75	-75	-75	-75
2	Installatie verantwoordelijke	-108	-108	-108	-108
3	Dierenwelzijn	-45	-45	-45	-45
4	Brandstofkosten	-40	-40	-40	-40
5	Bijdrage Veiligheidsregio	-617	-694	-756	-1.037
6	Nieuw Financieel Systeem		-95	-95	-95
Incidentele O&O aanvragen					
7	Adviseur facilitair	-131			
8	Medewerker Burgerzaken	-80			
9	Extern uitvoeren beheer ING Bank	-20			
Overige structurele aanvragen					
10	Uitbreiding formatie O&C	-150	-350	-325	-325
11	Beleid biodiversiteit	-160	-335	-335	-335
12	Beleid- en uitvoeringsplan klimaatadaptatie	0	-200	-215	-231
13	Onderhoud bruggen	-50	-50	-50	-50
14	Bijdrage Sportcentrum	0	-514	-880	-880
15	Beleidsadviseur wonen	0	-136	-136	-136
16	Evenementenbureau	0	-150	-150	-150
17	Kwartiermaker Europese zaken	0	-114	-114	-114
18	Vervolg op initiatief voorstel jongerenparticipatie	-78	-78	-78	-78
19	Buurtbemiddeling	-18	-18	-18	-18
Overige aanvragen incidenteel					
20	Flexibele schil voor aanvragen jeugd	-250			
21	Arcadia	-50			
22	Financiering Europapact Fryslân	-52	-52	-52	
23	Lelylijn	-150	-200	-200	
24	Uitvoeringscapaciteit woningbouwprojecten	-150	-150	-150	

Structurele O&O aanvragen

1. Beheersing dierplagen

Risicogestuurde bestrijding van overlast door eikenprocessierups. Met gerichte maatregelen en prioritering proberen we jaarlijks met minimale middelen overlast of gezondheidsklachten te voorkomen. Daarbij wordt de landelijke leidraad gevolgd. De bestrijding van overlast kost jaarlijks ca € 100.000. Daarmee wordt het beschikbare budget van € 25.000 overschreden. Dit risico werd afgedekt door het weerstandsvermogen. Het is de verwachting dat de overlast en benodigde middelen komende jaren vergelijkbaar blijft. De voorgestelde uitzetting van € 75.000 is minimaal nodig om de aanpak van afgelopen jaren voort te kunnen zetten en aan onze zorgplicht te voldoen.

Afweging

Voorgesteld wordt om deze bedragen op te vangen binnen de huidige budgetten voor het product beheer en onderhoud openbare ruimte.

2. Installatie verantwoordelijke

De wetgeving schrijft voor, aangegeven in de NEN 3140 dat voor elektrische technische installaties een "installatie verantwoordelijke" moet zijn aangewezen binnen een organisatie. Op dit moment heeft de gemeente Heerenveen geen daadwerkelijke aangewezen medewerker "installatie verantwoordelijke" en wordt aan deze verantwoordelijkheid geen invulling gegeven. Met deze aanvraag van structureel € 108.000 willen wij deze wettelijke taak op de juiste wijze borgen in de organisatie door dit formatief te organiseren, wat betekent dat met deze extra taak ook aanvullende formatie nodig is. Daarbij is afgewogen dat dit ook kan worden uitbesteed, wat leidt tot meerkosten ten opzichte van eigen uitvoering. Eigen uitvoering biedt daarnaast meerwaarde voor behoud van kennis en inzet binnen het team Technische Dienst. De wetgeving stelt dat alle elektrische installaties en apparaten veilig moeten zijn en dat werkzaamheden met- of aan deze installaties veilig uitgevoerd moeten kunnen worden. Op welke wijze (wet- en regelgeving) dit uitgevoerd moet worden staat omschreven in de NEN 3140. Gemeentelijke installaties moeten gezien worden in de breedste zin van het woord, o.a. installaties in gebouwen, bruggen, gemalen maar ook al het randapparatuur valt onder deze noemer. Alle elektrische installaties dienen regelmatig onderworpen te worden aan inspecties/keuringen. De aangewezen installatie verantwoordelijke draagt zorg voor deze (veilige)bedrijfsvoering. En is hiermee verantwoordelijk voor de werknemers die bij de bedrijfsvoering van de installaties betrokken zijn.

Afweging

De afgelopen jaren hebben wij zonder installatieverantwoordelijk medewerker gewerkt. We blijven het risico als hiervoor benoemd lopen en nemen deze aanvraag mee in de afweging bij de Perspectiefnota 2025. Daardoor is dit bedrag van € 107.800 niet opgenomen.

3. Dierenwelzijn

De organisatie (dierenbescherming) die voor de gemeente Heerenveen zorgt voor dierenopvang en het ophalen van kadavers zal vanaf 2025 de werkelijke kosten in rekening brengen. In het huidige contract was er sprake van vrijwilligerswerk en was er sprake van een standaard tarief. De organisatie heeft aangegeven dat dit bij lange na niet kostendekkend is en een verhoging van het tarief noodzakelijk is. Dit houdt in dat het beschikbare budget niet toereikend is. De verwachting is dat er € 45.000 extra budget benodigd is.

Bovengenoemde organisatie is al jaren belast met de (wettelijke) taak om zorg te dragen voor het dierenwelzijn in de gemeente Heerenveen. Om deze taak op een juiste en adequate wijze uit te voeren zal deze organisatie de tarieven verhogen om kostendekkend de werkzaamheden uit te voeren. Het huidige contract eindigt 2024 en vanaf 2025 zal de gemeente Heerenveen geconfronteerd worden met een hoger tarief voor de uit te voeren werkzaamheden.

Afweging

Voorgesteld wordt om deze bedragen op te vangen binnen de huidige budgetten voor het product beheer en onderhoud openbare ruimte. Het gaat om een structureel bedrag van € 45.000.

4. Brandstofkosten

Door de stijgende brandstofprijzen ontstaat er een tekort op het huidige beschikbare budget van € 40.000.

Het mag een ieder duidelijk zijn dat door conflictsituaties wereldwijd de brandstofprijzen omhoog geschoten zijn. Met de vaststelling van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 was niet voorspelbaar dat de brandstofprijzen extreem zouden stijgen. De verwachting is dat brandstof prijzen de komende jaren op een zelfde niveau zullen blijven staan. Voor de bedrijfsvoering van de afdeling Realisatie en Wijkbeheer houdt dit in dat het huidige budget niet toereikend zal zijn de komende jaren.

Afweging

Voorgesteld wordt om deze bedragen op te vangen binnen de huidige budgetten voor het product beheer en onderhoud openbare ruimte. Het gaat om een structureel bedrag van € 40.000. Bij het opstellen van de nieuwe brede nota kapitaalgoederen zal ook dit bedrag mee worden genomen.

5. Bijdrage Veiligheidsregio

	2025	2026	2027	2028
Aangevraagd budget	€ 624.000	€ 701.000	€ 764.000	€ 1.048.000
Indexering	€ 617.000	€ 694.000	€ 756.000	€ 1.037.000
Nu op te nemen	€ 7.000	€ 7.000	€ 8.000	€ 11.000

Het bedrag van € 7.000 (oplopend naar € 11.000) structureel is wel meegenomen in de Perspectiefnota. Het bedrag van de indexering niet. Zoals in het raadsvoorstel is opgenomen zal de indexatie gedekt kunnen worden uit de indexatie die is opgenomen in de algemene uitkering. Hierbij wordt wel een risico gelopen, aangezien de algemene uitkering vrij besteedbaar is en de reservering voor indexering specifiek daarmee niet hier aan hoeft te worden besteed.

6. Nieuw Financieel Systeem

Gemeente Heerenveen heeft een nieuw financieel informatiesysteem nodig. Het huidige informatiesysteem is gedateerd en ontbeert een groot aantal functionaliteiten die werkdrukverlichting moeten opleveren voor de afdeling F&A.

Daarnaast is het contract onrechtmatig. De gemeente is verplicht een Europese aanbesteding te doen teneinde een nieuw systeem in gebruik te kunnen nemen. Het huidige systeem bevat ook weinig functionaliteit waardoor veel financiële processen nog relatief arbeidsintensief verlopen (o.a. geen verplichtingenadministratie) Structurele kostenwijziging:

Meerkosten bestaat uit extra uitgaven voor licentie (incl. onderhoud, service e.d.) en onderhoud van koppelingen. Geschatte kosten gaan van op dit moment 65.000 per jaar naar 160.000 inclusief koppelingen & onderhoud; een verhoging van 95.000.

Inverdieneffecten zijn te verwachten m.b.t. hardware & infrastructuur en efficiency t.a.v. financiële processen; financiële inschatting op dit moment niet te maken. Huidige planning is livegang 1 jan. 2026; dan 2024 en 2025 nog onrechtmatig met huidige oplossing.

Afweging

Aangezien nog niet duidelijk is wat de daadwerkelijke structurele kosten gaan zijn is besloten om de aanbesteding af te wachten en dan pas een aanvraag voor extra budget te doen.

Incidentele O&O aanvragen

7. Adviseur facilitair

Het vakgebied facilitair kent verschillende (wettelijke) taken die we niet voldoende kunnen oppakken, zoals de facilitaire bijdrage aan de Veilige publieke taak en het arbobeleid, en het zich houden op het gebruik van gevaarlijke stoffen (namens de gebruikers). Maar ook het verbeteren van de fysieke toegangsveiligheid, het tactisch contract- en huisvestingsmanagement en het werkplekkenconcept (op huidige/tijdelijke/definitieve locatie). Daarnaast is er geen capaciteit om bestuurlijke ambities van beleid, waarin we een voorbeeldfunctie hebben, uit te voeren, zoals het duurzaamheidsbeleid en de circulariteitsdoelen. Denk aan afvalvrije organisatie, JOGG vereisten vertaald naar gemeentelijke catering. De facilitaire kosten blijven stijgen, waardoor het noodzakelijk is om te sturen op het zo efficiënt mogelijk inkopen van facilitaire diensten en producten. Bij de planvorming en uitvoering van de tijdelijke en definitieve huisvesting is een facilitair adviseur essentieel.

Voor 2023 en 2024 is tijdelijk budget vrijgemaakt voor een facilitair adviseur. Dit in afwachting van besluitvorming over de toekomstige huisvesting. We willen kijken of we structurele dekking beschikbaar vinden binnen de huidige budgetten (op het moment dat de nieuwe governance wordt ingevoerd). Voor nu vragen we daarom incidenteel dekking voor 2025 aan voor gemiddeld 24 uur per week (zzp/detachering/payroll) a 100 euro/uur (excl): € 131.000 euro (incl. 5% devices).

Afweging

Vanwege de financiële positie is besloten hiervoor geen geld beschikbaar te stellen, en te accepteren dat de genoemde beleidsambities en bestuurlijke keuzes niet uitgevoerd gaan worden.

8. Medewerker Burgerzaken

Tijdelijk uitbreiding van het team Burgerzaken om de werkdruk in de toename van reisdocumentaanvragen op te vangen.

Door een verandering in de geldigheid van reisdocumenten zien we een golfbeweging bij het uitgeven van deze documenten. Rond 2019 zaten we in het diepste dal. Toen hebben we onze flexibele schil afgebouwd en beëindigd. Destijds met de opmerking erbij dat we vanaf 2024 weer een piek gaan zien.

Door de toename van de reisdocument aanvragen komt er in de periode 2025, 2026, 2027 totaal bijna 1 miljoen leges binnen. Deze leges zijn in 2021 beter inzichtelijk gemaakt en in de inkomsten zijn in de begroting opgenomen.

Aangevraagde budget: 1fte schaal 7, 12 maanden: € 80.000 (= incl. 25% overhead)

We verwachten dit volledig te kunnen dekken vanuit de extra legesinkomsten. Vandaar dat we de aanvraag nu op 0 euro zetten. Bij de Begroting 2025 verwachten we meer zicht te hebben op de benodigde dekking.

Het team Burgerzaken heeft vanaf dit jaar te maken met een sterke stijging van het aantal aanvragen voor reisdocumenten. De komende jaren gaat het aantal aanvragen verdubbelen. Dit zorgt voor extra legesinkomsten, maar ook voor een stijging van de personele inzet. Daarnaast zorgt nieuwe wetgeving voor extra werkzaamheden: ouders kunnen, dit jaar nog met terugwerkende kracht, hun kinderen de geslachtsnaam van beide ouders geven. De verwachting is dat dit jaar de extra werkzaamheden opgevangen kunnen worden binnen het totaal van de bedrijfsvoeringsbudgetten.

Afweging

Er zal in de zomer van 2024 worden gekeken naar de geraamde opbrengsten in relatie tot de kosten. Dit wordt in de Begroting 2025 opgenomen.

9. Extern uitvoeren beheer ING Bank

Op dit moment is er onvoldoende interne capaciteit beschikbaar voor het begeleiden en uitvoeren van het onderhoud aan de recent aangekochte voormalige ING bank aan de Koornbeursweg 1 in Heerenveen. De kosten hiervan zijn € 20.000.

Het is een wettelijke verantwoordelijkheid van een eigenaar om dit gebouw en de installaties adequaat te beheren en te onderhouden. Omdat we op dit moment niet over de benodigde interne capaciteit beschikken om hierin te voorzien moet dit worden uitbesteed aan een externe partij.

Afweging

Er wordt actief gewerkt aan een oplossing voor tijdelijke gebruik/verhuur van het gebouw waarbij ook de kosten voor het beheer en onderhoud worden meegenomen.

Overige structurele aanvragen

10. Uitbreiding formatie O&C

Specifieke taken, waar in 2024 incidentele middelen voor beschikbaar zijn gesteld, structureel onderbrengen in het team P&O . Deze taken zijn verzuimbegeleiding, werving en selectie, onboarding en inhuur. Op een aantal taakgebieden zien we een drastische toename in werkzaamheden, namelijk werving en selectie (inclusief activiteiten gericht op het verwerven van inhuur en onboarding) en verzuim en verloop (inclusief activiteiten gericht op exit-gesprekken en vitaliteit). Een deel van deze taken is nog niet eerder binnen het team belegd (m.n. de exit-gesprekken en de vitaliteitsambassadeur), andere taken zullen met een grotere nadruk op preventie worden ingericht, waarbij een meer gerichte focus zal kunnen leiden tot verhoogde kwaliteit en verlaging van kosten. De aanbesteding van het personeelsadministratiesysteem vergt daarbij extra aandacht.

Afweging

De initiële aanvraag was voor een structureel bedrag van € 350.000, waarbij € 50.000 was bedoeld als beleidsbudget en € 300.000 voor 3 fte's formatie. In de afweging is besloten om alleen voor 2025 2 formatieplekken te financieren uit de Algemene Reserve. Het restant van € 150.000 is dus niet meegenomen.

11. Beleid biodiversiteit

Financiering van de biodiversiteits-maatregelen op basis van het Groenstructuurprogramma, waar biodiversiteit onderdeel van uitmaakt. Er wordt naar gestreefd dat dit document is na de Perspectiefnota en voor de Begroting, maar dit is een ambitieuze planning. Mede vanwege de raadsagenda heeft het college een notitie Biodiversiteit opgesteld om de gemeenteraad de mogelijkheid te geven om haar kaderstellende rol vroeg in het beleidsproces invulling te geven, in het bijzonder door een afweging te maken over ambitie in samenhang met financiële middelen.

In een goed functionerend ecosysteem is een bloeiende diversiteit aan levensvormen zoals planten, dieren en schimmels aanwezig. Biodiversiteit noemen we dat. Deze daalt de laatste jaren dramatisch snel. Niet alleen door het verdwijnen van sommige soorten, maar ook door de snelle toename van planten en dieren van buiten ons ecosysteem, die door hun massale aanwezigheid de diversiteit verkleinen. Door diversiteit te stimuleren, zorgen we voor een ecosysteem dat weerbaarder is tegen plotselinge verandering. Daarnaast worden we minder afhankelijk van dure of milieuonvriendelijke middelen om ziekten en plagen het hoofd te bieden. We zien bovendien dat mensen thuis en op het werk beter functioneren als zij regelmatig de natuur in kunnen: ze ervaren bijvoorbeeld een hoger gevoel van welzijn wanneer ze uitzicht hebben op bomen of bloemen en planten. We kunnen dit niet alleen en hebben de ondernemers en inwoners nodig om samen te werken aan ons lokale natuurnetwerk.

13. Onderhoud bruggen

Op dit moment zijn er onvoldoende financiële middelen om zorg te dragen voor structureel (technisch) onderhoud aan Civiel Technische Kunstwerken. Het geraamde tekort bedraagt € 50.000 per jaar.

De gemeente Heerenveen heeft zich eerder geconformeerd aan het beleid van de provincie Fryslân met als uitgangspunt "zorgeloos varen". Dit houdt in dat er geen sprake is van pauzes en dat er geen bruggeld meer gevraagd wordt. Onder dit regiem worden nu ook de gemeentelijke bruggen bediend (9.00 - 20.00). Door deze aanpassing is er sprake van een toename van brugopeningen in het vaarseizoen. De consequentie van bovengenoemde keuze is inzichtelijk geworden en betekent dat er meer onderhoud moet worden uitgevoerd.

Afweging

Door het niet uitvoeren van frequent en deugdelijk onderhoud is er meer kans op falen/storingen en is er sprake van een veiligheidsrisico. Hierdoor kan het zijn dat een brug een bepaalde periode niet bediend kan worden met als gevolg dat de doorvaart is gestremd. Daarnaast is er dan sprake van (hoge) herstelkosten om de brug weer bedienbaar te maken.

Wat mogelijk is, is om het 'oude' bedieningsregiem voor de bruggen weer in te voeren waarbij sprake is van pauzes (12.00- 13.00/ 17.00 - 18.00). Hierdoor worden het aantal doorvaarten weer beperkt waarbij dan het oorspronkelijke onderhoud weer benodigd is. Daarnaast is het ook een overweging om weer bruggeld te vragen voor de doorvaart. Op jaarbasis zou dit een plus zijn van rond de € 80.000 aan bruggelden.

In de loop van dit jaar zal in – het kader van de Benchmark - beoordeeld worden op welke wijze we hiermee omgaan. Tot die tijd wordt voorgesteld om deze meerkosten op te vangen binnen de huidige voor het product beheer en onderhoud openbare ruimte.

14. Bijdrage Sportcentrum

Instandhouding en exploitatie gemeentelijk sportcentrum

Op 31 mei 2026 loopt het contract over de huur van het Gemeentelijk Sportcentrum met Sportstad af. Het Sportcentrum bestaat uit zwembad en sporthallen.

De huidige overeenkomst tussen het Sportcentrum en Sportstad gaat uit van een budgettair neutrale exploitatie van het Sportcentrum. Echter het Sportcentrum, met name het zwembad is niet budgettair neutraal te exploiteren; er is sprake van een onrendabele top.

De afgelopen jaren hebben wij als gemeente niet financieel bijgedragen aan het exploitatietekort en evenmin aan vervangingsinvesteringen en groot onderhoud van ons eigendom. Deze kosten zijn opgevangen binnen Sportstad. Sportstad heeft aangegeven deze kosten niet meer te kunnen opvangen. Wel wil Sportstad het Sportcentrum exploiteren voor een kostendekkend tarief.

Dit tarief bestaat uit het exploitatietekort en kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Wij willen de afweging over de instandhouding én exploitatie van het zwembad aan uw raad voorleggen in de Perspectiefnota 2025. Dan vindt immers de integrale afweging plaats van gewenste uitzettingen en ombuigingen van bestaand beleid en voorzieningen.

Sluiten kost ook geld

Ook aan sluiting en eventueel sloop zijn kosten verbonden. De boekwaarde van het zwembad zal ineens moeten worden afgeboekt en er zal een reorganisatievoorziening moeten worden getroffen en er zal andere gevolgschade kunnen ontstaan zoals contractschade.

Afweging

Om de huidige zwembadvoorziening in stand te houden zijn er kosten voor vervangingsinvesteringen en groot onderhoud. Daarnaast is zijn de inkomsten voor de exploitatie niet dekkend. Via een separaat raadsvoorstel zullen wij u begin 2025 verschillende alternatieven voorleggen: instandhouding huidige voorziening, een kleinere zwembadvoorziening of sluiting. Het door uw raad gekozen alternatief zal dan bij de Perspectiefnota 2025 integraal afgewogen kunnen worden.

15. Beleidsadviseur wonen

Structurele uitbreiding capaciteit beleidsadviseur 1 fte schaal 11 voor een bedrag van € 136.000. Nieuwe wetgeving 'wet versterking regie op de volkshuisvesting' die naar verwachting halverwege 2024 in zal gaan, zorgt voor uitbreiding van het wettelijke structurele takenpakket op het gebied van wonen . Daarnaast is bij het uitwerken van het Programma Een Thuis voor Iedereen gebleken dat de bestaande structurele capaciteit beleidsadvies wonen onvoldoende is om de noodzakelijke (structurele) inspanningen te kunnen doen om de transitie naar meer. Inspanningen die nodig zijn om de doelen en bijbehorende maatschappelijke effecten van het programma een thuis voor iedereen te behalen

Afweging

De aanvraag was € 150.000 voor de jaren 2025-2027. Voorgesteld wordt om nu voor 1 jaar dit beschikbaar te stellen ten laste van de Algemene Reserve, zodat er wel stappen gezet kunnen worden op het gebied van afgebakende inspanningen die bijdragen aan het programma. Om de achterliggende transitie op het gebied van volkshuisvesting vorm te kunnen geven vraagt dit langdurige vasthoudende inzet. Bij het opstellen van de Perspectiefnota 2025 kan dit opnieuw worden afgewogen.

16. Evenementenbureau en regiomarketing

In 2021 is het evenementenbureau Heerenveen 'n Gouden Plak opgericht. Het doel: binnenhalen van grote sport en culturele evenementen, het coördineren van evenementen, het ondersteunen van (bestaande/lokale) evenementenorganisatoren en het sterker in de markt zetten van deze evenementen en het imago van Heerenveen. In de periode 2021 tot en met 2024 hadden we voor de ontwikkeling van het evenementenbureau vanuit de centrumvisie Heerenveen een bijdrage beschikbaar van € 75.000 per jaar.

Daarnaast heeft de gemeente de ambitie om meer regie op het merk Heerenveen te voeren en het profiel verder te ontwikkelen. Dit kan bij voorkeur belegd worden bij een regiomarketingorganisatie zoals Heerenveen 'n Gouden Plak. Daarvoor is aanvullend budget nodig. Evenementen en regie op het merk Heerenveen zijn van belang voor de leefbaarheid, ons imago en de aantrekkingskracht van onze gemeente. We zien dat het evenementenbureau Heerenveen n Gouden Plak op stoom komt en zich inzet om grootschalige en internationale (topsport) evenementen naar Heerenveen te halen. Duidelijk is dat inzetten op dergelijke evenementen een lange adem vergt.

Ook speelt het evenementenbureau een rol bij het informeren en professionaliseren van bestaande evenementen in de gemeente. Dit doen ze onder meer door het organiseren van event-academies waar kennis en ervaring wordt uitgewisseld en onderlinge verbinding wordt gestimuleerd.

Door de inzet van het evenementenbureau en deze werkzaamheden niet van uit de gemeente zelf te gaan doen kan de gemeente zuiverder haar vergunningverlenende en toezichthoudende rol uitvoeren. En wordt de gemeente ontzorgd op het gebied van het informeren, ondersteunen en professionaliseren van evenementenorganisaties. Tot slot organiseert Heerenveen 'n Gouden Plak de (gemeentelijke) nieuwjaarsreceptie en huldigingen. Totaal gaat het om een structurele bijdrage van € 150.000.

Afweging

Aangezien het geen O&O was, is deze aanvraag vanwege de financiële positie niet overgenomen. Om toch bij de Perspectiefnota 2025 een integrale afweging te kunnen doen en ervoor te zorgen dat er dan geen zaken zijn afgebroken, wordt nu voorgesteld om het structureel gevraagde bedrag eenmalig beschikbaar te stellen vanuit de Algemene Reserve.

17. Kwartiermaker Europese zaken

Het structureel opnemen in de formatie van de functie van kwartiermaker Europese Zaken / Europacoördinator (0,8 FTE) voor een bedrag € 114.000.

Dit voorstel sluit aan bij de wijziging 'Financiering Europa Pact Fryslân', hoewel het daar om een incidentele wijziging gaat, en in dit geval om een structurele. Onze bijdrage aan het Europa Pact is in het raadsbesluit van 2-12-2021 gekoppeld aan het creëren van interne ambtelijke capaciteit, om projecten te kunnen ontwikkelen en fondsen te werven specifiek gericht op de gemeente Heerenveen. Er is daarbij gesteld dat het gaat om een opdracht voor de langere termijn, omdat het opbouwen van een Europees netwerk tijd vergt en het verzilveren van kansen een kwestie van de lange adem is.

Het voorstel is mede tot stand gekomen naar aanleiding van een aangenomen motie, waarin onderzocht moest worden op welke wijze Heerenveen meer subsidies kan verkrijgen. Door meer te investeren in Europese samenwerking kan daaraan worden bijgedragen.

Ter illustratie: na jaren investeren zijn de jaarlijkse Europese inkomsten van de Gemeente Leeuwarden momenteel maar liefst zesmaal hoger dan de kosten. In Groningen is een soortgelijk beeld zichtbaar. Daarbij moet de kanttekening worden geplaatst dat in deze beide gemeenten meer (en dus structurele) ambtelijke capaciteit is, en dat er NG4-lobbyisten dichtbij het vuur zitten in Brussel. Ook in een buurgemeente als Súdwest-Fryslân is de functie van Europacoördinator structureel van aard. Op kleinere schaal haalt Ameland, dat ook bewust inzet op Europa, van alle gemeenten het meeste Europese geld binnen per hoofd van de bevolking. Dat is een mooi wenkend perspectief voor de gemeente Heerenveen. Het valt dus te verwachten dat deze investering zich laat terugverdienen met Europese fondsen. Juist in deze tijden van financiële onzekerheid kan een focus op het binnenhalen van deze fondsen aantrekkelijk zijn.

Onze Europese beleidsagenda is op 25 januari jongstleden jl. vastgesteld door de gemeenteraad. Het beleid krijgt inmiddels meer handen en voeten. De eerste vruchten beginnen zich af te werpen: er zijn twee aanvragen voor gesubsidieerde projecten ingediend, waarvoor we nog wachten op uitkomst. Daarnaast zijn we een samenwerkingsverband aangegaan met Europese partners gericht op kennisdeling rondom inclusie en lokale democratie. We ontvangen al Europees geld in breed Fries verband (Europees Sociaal Fonds) en in de regio Zuidoost Fryslân (LEADER).

Bij het ontwerp van het Europa Pact heeft de provincie ons gevraagd om een inzet van 1 tot 1,6 fte. Onze huidige inzet van 0,8 FTE loopt tot 31-12-2025. Onze gevraagde structurele inzet van 0,8 FTE is dus minder dan waar de provincie vanuit gaat, maar wij achten dit voldoende om onze ambities te kunnen voorzien. Cruciaal daarbij is wel dat het 'Europa-bewustzijn' in de gemeentelijke organisatie vergroot wordt. De kwartiermaker heeft dan ook vooral de rol van verbinder, regisseur en facilitator. De jaarlijkse kosten voor de functie bedragen € 109.000 (incl. overhead en devices). Daarnaast wordt rekening gehouden met een werkbudget van € 9.000, voor reis- en verblijfskosten, deelname en organisatie evenementen en lidmaatschapskosten.

Afweging

Voor 2025 is hier nog budget voor beschikbaar. De afweging voor 2026 en verder kan gemaakt worden bij de Perspectiefnota 2025. Hierbij ligt een relatie met punt 22 financiering Europapact Fryslân.

18. Vervolg op initiatiefvoorstel jongerenparticipatie

In oktober 2021 heeft de raad het initiatiefvoorstel 'jongerenparticipatie' aangenomen. Het initiatiefvoorstel heeft geleid tot een pilot, gefinancierd met tijdelijke middelen. Het doel was de betrokkenheid en het vertrouwen van jongeren in de lokale democratie en overheid te vergroten.

Tijdens deze pilot heeft een aanjager jongerenparticipatie activiteiten ontwikkeld en ondernomen voor en met jongeren en een netwerk opgebouwd. De inzet is gericht op de versterking van de positie van jongeren binnen beleid, plannen en projecten. Deze pilot is positief ontvangen en geeft aanleiding tot vervolg. Daarvoor is capaciteit en werkbudget nodig waarvan de lasten € 78.000 zijn.

Afweging

Bij de Perspectiefnota 2025 zal een integrale afweging worden gemaakt en wordt dit voorstel daarin afgewogen voor de begroting van 2026.

19. Buurtbemiddeling

Bestaande budget van vier uren gaat van MO naar veiligheid. Verhogen budget buurtbemiddeling bij Caleidoscoop van 4 uren naar 8 uren dus voor een bedrag van € 18.000.

Argumentatie:

- De beschikbare 4 uren blijken in de praktijk te weinig. Deze ervaring wordt ondersteund door het hiervoor gehanteerde rekenmodel met kengetallen. Op basis hiervan zou er ruim 12 uren nodig zijn, maar Caleidoscoop kan met hun huidige kennis en expertise en andere taken kunnen in Heerenveen met 8 uur toe.
- De samenleving wordt harder: men kan en durft elkaar niet meer aan te spreken, de overheid is vaker nodig om te bemiddelen.
- Het is een belangrijke preventieve maatregel om escalaties te voorkomen. Vroegtijdig ingrijpen is noodzakelijk en voorkomt erger. Wanneer praten een gepasseerd station is zal de druk komen te liggen op politie, openbare orde juist hoger worden.

Daarnaast is ook de inzet van buurtbemiddeling een formeel benodigde stop op grond van ons eigen vastgesteld beleid, te weten de Wet aanpak woonoverlast. Voordat de burgemeester over kan gaan tot het inzetten van haar bevoegdheden moet eerst de stap van buurtbemiddeling worden ingezet.

Afweging

Dit is geen O&O aanvraag en is daarom niet meegenomen in deze Perspectiefnota.

Overige aanvragen incidenteel

20. Flexibele schil voor aanvragen jeugd

Binnen het Team Jeugd en Gezin zijn meerdere externe medewerkers werkzaam binnen de zogenaamde flexschil. Destijds is daar bewust voor gekozen vanuit de gedachte dat bij een op te starten team de maximale benodigde formatie pas na enige jaren in beeld zou zijn. Belangrijker nog is dat deze flexschil als effect heeft dat hiermee onnodige wachtlijsten worden voorkomen. Want met het oplopen van wachttijden kan de problematiek verergeren. De lichtere vormen van ondersteuning zijn dan veelal niet meer passend, waardoor de zwaardere ondersteuning meteen moet worden ingezet. Het gaat om een eenmalig bedrag van € 250.000.

Afweging

Dit is geen O&O aanvraag en is daarom niet meegenomen in deze Perspectiefnota.

21. Arcadia

Na een geslaagde eerste editie in 2022 van Arcadia's Paradys in onze gemeente komt er in 2025 een volgende editie. Deze cultuurhonderddaagse is nog volop in ontwikkeling. De plannen richten zich vooralsnog op het erfgoed van Domela.

Een dergelijke project kan niet draaien zonder een incidentele bijdrage gebruiken. Vooral ook omdat de provincie het project Arcadia minder subsidieert. De vorige editie was een groot succes met naast het Arcadisch Oranjewoud ook het wandelend Bosk dat in Akkrum stond en Heerenveen. Van de gemeente Heerenveen wordt een bedrag van € 50.000 gevraagd.

Afweging

Dit is geen O&O aanvraag en is daarom niet meegenomen in deze Perspectiefnota.

22. Financiering Europapact Fryslân

Het verzoek aan alle Friese gemeenten is om een budget van €1 per inwoner per jaar beschikbaar te stellen voor financiering van het Europa Pact Fryslân, gedurende de periode 2025 t/m 2027.

In 2020 hebben 22 Friese partijen (de Provincie Fryslân, alle Friese gemeenten, NHL Stenden, Friese Poort en Friesland College) de handen ineengeslagen om actiever te worden in Europese netwerken en samenwerkingsprojecten. In maart 2022 is vervolgens de Samenwerkingsovereenkomst ondertekend. De gemeenteraad van Heerenveen heeft in december 2021 besloten mee te doen aan de nieuw op te richten Friese Projecten Machine (inmiddels Europa Pact Fryslân / EPF geheten) en daarvoor financiering beschikbaar te stellen voor de periode 2022 t/m 2024. Voor de gemeenten gold: in 2022 € 0,41, in 2023 € 0,64 en in 2024 € 0,81 per inwoner, te berekenen naar het inwonertal op 1 januari van het betreffende jaar.

Het Europa Pact heeft twee hoofddoelen:

1. te fungeren als platform voor overleg en organisatie van de gezamenlijke inzet op Europa van de deelnemende partijen. (Het bezoek van een grote Friese delegatie aan de European Week of Cities and Regions in Brussel in oktober 2023 is hier een voorbeeld van.)
2. méér en betere projecten te ontwikkelen waarmee vanuit Fryslân met succes een beroep kan worden gedaan op middelen uit diverse Europese programma's ten behoeve van de brede welvaart in Fryslân.

Bij de Samenwerkingsovereenkomst die is aangegaan tot 1 januari 2025 hebben de partijen de intentie uitgesproken om de overeenkomst te verlengen tot 1 januari 2028, tenzij een tussentijdse evaluatie aanleiding zou geven om dit niet te doen. Deze evaluatie wordt in het voorjaar van 2024 uitgevoerd door een objectieve, externe partij. De evaluatie moet inzicht geven in de meerwaarde die de deelnemende partijen ervaren van het EPF, de kansen die zij intussen zijn gaan zien en wat er nodig is om deze kansen - nu en in de toekomst - te kunnen verzilveren. Volgens de planning zal het evaluatierapport in juni worden besproken in de Algemene Vergadering. Dit rapport zal te zijner tijd worden voorgelegd aan de gemeenteraad om een definitief besluit te kunnen nemen over continuering van onze bijdrage aan EPF.

Voor de jaren 2025 t/m 2027 bedragen de totale kosten voor het Europa Pact zo'n € 1,2 miljoen per jaar. De provincie financiert 40% van deze kosten, de overige kosten komen voor rekening van de gemeenten en kennisinstellingen. De gemeentelijke bijdrage is voor deze periode vastgesteld op € 1,00 per inwoner per jaar. De kennisinstellingen leveren bijdragen 'in natura' (onder andere een medewerker voor de uitvoeringsorganisatie). Deze bijdragen vertegenwoordigen een waarde van € 125.000 per jaar.

Uitgangspunt daarbij is dat alle gemeenten meedoen, net als in de eerste periode. In dat geval wordt de inbreng van de kennisinstellingen afgetrokken van de gemeentelijke bijdragen. Als onverhoopt een gemeente niet aansluit, wordt die bijdrage afgetrokken van de inbreng van de kennisinstellingen en vullen de andere gemeenten het gat weer aan.

Voor de gemeente Heerenveen komt het op een bedrag van € 52.000 voor de jaren 2025 tot en met 2027.

Afweging

Aangezien het geen O&O is, is deze aanvraag vanwege de financiële positie niet overgenomen. Om toch bij de Perspectiefnota 2025 een integrale afweging te kunnen doen en ervoor te zorgen dat er dan geen zaken zijn afgebroken, wordt nu voorgesteld om het structureel gevraagde bedrag incidenteel beschikbaar te stellen vanuit de Algemene Reserve.

23. Lelylijn

Momenteel vindt een verkenning plaats naar de haalbaarheid van de Lelylijn. Hiertoe worden denkrichtingen opgesteld, onderzoek verricht naar bereikbaarheid en mobiliteit (tracés) en onderzoek naar wat dit toevoegt aan de brede welvaart.

De gemeente Heerenveen heeft grote belangen bij de Lelylijn. Maar het levert ook uitdagingen op. Gezien belangen én complexiteit is het van groot belang om bestuurlijk invloed te kunnen uitoefenen in de diverse overleggremia én ook in kunnen zetten op lobby voor Heerenveen. Dit moet worden ondersteund vanuit de organisatie.

Gevraagd is om incidentele middelen voor organisatie en onderzoek voor drie jaar van € 200.000 per jaar.

Afweging

Aangezien het geen O&O is, is deze aanvraag vanwege de financiële positie niet overgenomen. Wij stellen voor om een bedrag van € 50.000 voor 2025 te dekken uit de Algemene Reserve om te zorgen dat geen zaken worden afgebroken. En in 2025 bezien wat nodig is voor de jaren daarna.

24. Uitvoeringscapaciteit woningbouwprojecten

Meerjarige incidentele uitbreiding Uitvoeringscapaciteit Woningbouwprojecten

Bij het uitwerken van het Programma Een Thuis voor Iedereen is gebleken dat de huidige capaciteit voor de uitvoering van woningbouwprojecten onvoldoende lijkt*. Zeker nu het aantal woningbouwprojecten op basis van Heerenveen Groeit uitgebreid wordt en een aantal projecten versneld, is bij de belangrijkste disciplines (projectleiding, stedenbouw en juridische planologie) het wenselijk om flexibel in te zetten capaciteit te hebben.

* Er wordt gewerkt aan een rechtstreekse koppeling tussen projectinzet en dekking vanuit de projecten in plaats vanuit algemene middelen. Uit deze koppeling kan blijken dat de uitzetting niet nodig is, omdat de optelsom van projectbudgetten en beschikbaar concernbudget voldoende is om de projecten uit te voeren.

Afweging

De aanvraag was € 150.000 voor de jaren 2025-2027. Voorgesteld wordt om nu voor 1 jaar dit beschikbaar te stellen ten laste van de Algemene Reserve, zodat er wel stappen gezet kunnen worden. Bij het opstellen van de Perspectiefnota 2025 kan dit opnieuw worden afgewogen.